

ספר יצירה

המיוחס לאברהם אבינו ע"ה

עם פרוש הרב הקדמון

אבוסהל דונש בן תמים

הוא ר' יצחק הישראלי הרופא בן זמנו של ר' סעדיה גאון ז"ל והפרוש הוא על דרך הפשט והחקירה בחכמה אלקות והתכונה, ויריעת דקדוק לשון עבר. ונלוה אליו

ספר למשאלה בקדרות הלבנה והשמש

וחבור הכוכבים ותקופות השנים, ויש בו שנים עשר שערים,

מרכינו ר' אברהם בן עזרא ז"ל.

וספר משפט שבעה האיקלימים מרכינו אברהם הלוי בר חסדאי.

צאו לאור ראשונה על פי כתבי יד אקספרד (2250) עם הערות

ומבוא לספר יצירה

מאת

מנשה גראסקערג מטרעסטונא

מחבר ספרי

אלפי מנשה, דגל מנשה, מטה מנשה, שאלות ותשובות שבט מנשה
גראש מנשה, ושירת לבני מנשה, וספר גבול מנשה, וחבל מנשה, וחצי
מנשה, והגהות על ספר ההשלמה ועל ספר דפואות הרמב"ם, ועל ספר
הלכות ארץ ישראל, ועל ספר העצמים,

לונדון

תרס"ב.

בדפוס של ה"ר אליהו זאב ראבבינאָוויטש, 48 קאַמערשיאל סטריט.

מונש ברנשי כבוד ויקר לזכרון אהבת עולם להרב
הגדול כליל המדעים דרש טוב לעמו חכם ד"ר ר'
משה גאסטער נ"י אב"ד לעדת הספרדים בלונדון
הבירה ובכל מדינות בריטאניא יע"א

סאתי

מנשה גראסבערג.

ספר יצירה

פרק ראשון.

(ב) בשלשים ושתים, נתיבות פליאות חכמה חקק יה

הנה ספר הקרמון הנורא היקר והנכבד מאד ספר יצירה המיוחס לא"א.
כבר ידוע בשער כת רבים בין הגאונים המפורסמים המביאים אותו
בספריהם כלם יעידון ויגידון שדברי הספר הלז עטוקים וסתומים כדברי
הספר החתום בשש טבעות וכל הרוצה לנכנס בו להבין עסקי סודותיה
הוא עומד ומשתומם על דברי הספר כעל דברי חידה סתומה הנעלמה מעין
אדם. גם כל הרוצה להבין ענינו בפירושים אשר נדפסו על הספר הזה
מכבר הנה גם הפירושים חתומים וסתומים כי כל דבריהם נאמרים בקבלה
ורמזים ודעתם רחוקה מדעתנו ולא נוכל להבין דבריהם הקדושים.
ע"כ נשאר הספר הזה עם פירושו כספר החתום ואין אחד יכול להגות
בו, ולולא היה יוצא לאור פירוש ס"י מר' שבתי דונולי הרופא אשר
הוא בחכמתו הגדולה פרש אותו על דרך הפשט והחקירה הנגלית היה
עד היום נשאר ספר זה סגור ומסוגר. ע"כ ראיתי להביא לבית הדפוס
גם פירוש של ר' יצחק הישראלי הרופא על ס"י אשר היה טמון עד
עתה באוצר הספרים בכ"י באקספורד והחכם ר' יצחק הישראלי דרך
בדרך ר' שבתי דונולי שהיה בן זמנו וזמן של רב סעדיה גאון ויגע
לפרש הס"י על דרך החקירה וחכמת הלשון והחשבון והשתרל להורג
ולהראות שאין כל נסתרות בס"י.

(ג) מספר ל"ב נמצא ג"כ ל"ב מדות ל"ר אליעזר וסימן לב חבם

לימינו.

ספר יצירה

י"ו צבאות שמו בג' ספרים ספר ספר. עשר כ) ספירות בלימה כ"ב אותיות ג' אמות וז' כפולות וי"ב

ספר יצירה נתפרסם ונתפשט בתבל בזמן הגאון ר"ם שהוא היה הראשון שהחל לפרש אותו ואחריו נתרבו הפירושים עד זמן הגאון האחרון מהגאונים הוא הגאון ר' אליהו מווילנא ז"ל והרבה פירושים מהקדמונים לס"י עודם טמונים באוצרות כ"י ובהם גם פירוש מהר"אבע בדרך הפשט והפילוספיא כדרכו, וידוע כי פירושו של הרמב"ן על ס"י הוא כלו בדרך קבלה ונסתר וכן כל אחות מריעו עד הגר"א ז"ל וגם פירוש של הראב"ד מעוטו ע"ד פלוסופיא ורובו נסתר, ופירוש ס"י מרבינו יהודה הברצלוני פרש אותו בדרך כל הקדמונים שונא לכל נסתר.

ספר יצירה נזכר בתלמוד סנהדרין שתי פעמים בדף ס"ה ב' נקרא בשם הנקרא אצלנו ספר יצירה ובדף ס"ז נקרא הלכות יצירה, ונראה הטעם שספר זה נחלק להלכות ושם הלכה נופל גם על חקירת אלהות שאפילו הנדה נקרא לפעמים הלכה כמו שהביא רש"י וישלח בשם ספרי הלכה היא כידוע שעשו שונא ליעקב,

כ) במ"ד נשא פ' י"ד עשר ספירות בלי מה ועיין בהקדמה ובשו"ת מרב האיי כ"י אקספארד שאלה אמ' ספירות הזכר כס"י הם י' מדות אמ"כ יקשה עלינו שאנחנו בתלמוד ר"ה י"ג מדות מצינו י"ג ספירות לא מצינו או י"ג מדות לבד וי' ספירות לבד ע"כ, ותשובה על זה השאלה שם באריכות נלא מאוד והובא קצת מזה ברבנו בחיי פ' תשא ל"ר, וכלל אני אומר לך בכ"מ שתמצא ברו"ל מספר בעניני אלקות הם כללים ופרטיהם אין להם סוף ותכלית ונכלל בזה ג"כ מספר תרי"ג מצות ודע.

פשוטות יסוד עשר ספירות בלימה כמכפר עשר אצבעות
ה' כנגד ה' וברית יחיד (ס"א יחוד) מכוונת באמצע במלת
הלשון ובמלת המעור (ס"א במלה ולשון ופה). עשר ספירות

אמנם ס"י הנזכר בתלמוד לא נודע לנו אם הוא ס"י שנמצא היום
אצלנו ובתלמוד הג"ל מצינו שני מעשיות נפלאות אשר דעתנו קצרה
מלהבין סודותיהם ואיך נתן לבני אדם כח לברוא דבר חי, ושם איתא
רבא ברא גברא פרש"י ע"י ספר יצירה ועוד שם עסקו בהלכות יצירה
וכרש"י שם וממילא אברו להו עגלא תילתא (ורמו בזה כונה למבין)
והגאון ר' חיים מעיד על הגר"א בהקדמה לספרא דצניעותא והוא
תלמיד טובהק של הגר"א ז"ל וז"ל ובס"י היתה משנתו מדורה לו מיכו
ילדותו בגירסה ברורה ועסקות נורא כי הצעתי לפניו עשרה שימות
בנוסחת מוחלפות בס"י ואמר לי גירסתו הברורה כגירסת האריוז"ל רק
דבר א' הוסיף כה שנשתבש גי' האריוז"ל בדפוס, אמרתי לו כעתה
הלא אינו דבר גדול נפלא כ"כ לברוא גולם השיב כי באמת ס"א
התחלה לברוא גולם ובעודי באמצע עשייתו חלף ועבר תמונה א' על
ראשי והפסקתי מלעשותו עוד כי אמרתי מסתכא מן השמים מנעוני
לפי רכות שני או, ושאלתיו כן כמה היה או, והשיב שהיה קודם י"ג
שנה עכ"ל, ובפירושו ס"י הנדפס המיוחד לרס"ג כתוב שהתכם אבן
עזרא ברא ברית לפני ד"ת ואמר ראו מה שנתן הקב"ה באותיות
הקדושות, וכן אירע מעשה לפני ריב"א ותלמידיו שעסקו בס"י ורצו
לבראות ברית וטעו וכו', והראב"ע בספרו החיים כ"י בריש טוועאום
(וכעת נמצא העתקה ביד הרב הנדול ד"ר ר' משה גאספער ג"י אב"ד
דק"ק ספרדים בלונדון) כתב שהגאון ר"ס ידע זה המעשה דהיינו ע"י
ס"י נוכל לברוא גולם ושם כתוב שהיום הזה (בימי הראב"ע) עושים

בלימה עשר ולא תשע עשר ולא י"א הכן בחכמה וחכם בנינה
 בחון בהם וחקור מהם ודע וחשוב וצייר והעמד דבר על בוריו
 והשב יוצר על מכוננו. עשר ספירות בלימה מרתן עשר שאין
 להם סוף עומק ראשית עומק אחרית עומק טוב ועומק רע עיסק

כן בארץ הודו ובארץ ישמעאל וכן עשה מינה העגל שהיה מרקד
 ברגליו ביניהם וכו'. ובפירוש ס"י כ"י הנמצא בכרימיש מוועאום
 מר"א מגרמזיא כתוב איך לעשות גולם המתחיל שם כשנתעסק
 בחכמת ס"י וכו' קח קרקע בתולה וכו'. והחכם צבי כתשובתו
 ספר על טהר"ל מפראג שעשה גולם ע"י ס"י ומפלפל שם אם
 מצדפינן גולם למנין עשרה. ועוד שאלות כאלה ראיתי בשו"ת
 ראשונים ואחרונים ז"ל בענין גולם עד זמן היום יצא הפ"ת בהלכות
 שחיטה הביא הלכה למעשה שהנברא בהמה ע"י ס"י אין צריך
 שחיטה וראיה הביא משל"ה שכתב שאחי יוסף עסקי בס"י ומיברא
 לתו בהמות ואכלו אבר אבר ויוסף שלא ידע עוד טחכמה זו
 לכך חשד באחיו שאכלו אבר מן החי ועיין בסנהדרין ג"ט ב' מי איכא
 בשר היורד מן השמים. טבל הדברים הנאמרים למעלה נוכל להבין
 שבלי ספק דעתם היתה שספר יצירה שנמצא אצלנו הוא ס"י שנזכר
 בתלמוד.

והנה בתלמוד ירושלמי לא מצאתי נזכר שם ספר יצירה זולת ברמז
 ובמ"ר נשא הביא איוה מאמרים שנמצאים בס"י וזוה נוכל לומר
 שס"י שנזכר בגמרא אפשר שהוא ס"י הנמצא היום אצלנו וגם נוכל
 לומר שס"י שאב מאמרים מהמדרש.

ועל דבר יחוסו של ספר יצירה לא"א לא נזכר בתלמוד מאומה
 ונדע לנו זה רק טחגאון ר"ם והחכם ר' שבתי דונולו ומחכמב.

רום ועומק תחת עומק מזרח ועומק מערב עומק דרום ועומק צפון וארון יחיד אל מלך נאמן מושל בכלן ממעון קרשו ועדי עד. עשר ספירות בלימה צפיתן כמראה הבזק ותכליתם אין להם קץ ולא סוף ודברו בהם ברצוא ושוב ולמאמרו כסופה ירדפו ולפני כסאו הם משתחווים. עשר ספירות בלימה נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלהבת קשורה כנחלת. דע וחשוב וציר שהארון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר. עשר ספירות בלימה בלום לכך מלהרהר בלום פוך מלדבר ואם רץ לבך שוב למקום שכך נאמר רצוא ושוב ועל דבר זה נכרת ברית. עשר ספירות בלימה אחת רוח אלהים חיים ברוך ומבורך שמו של חיי העולמים קול ורוח ודבר וזו היא רוח הקדש. שתים רוח

ר' יהודה הלוי בכוזרי מאמר ד' וכהיום נוסף לנו גם ר"י הישראלי אשר גם הוא מיחסו לא"מ, וה"ר יצחק די לטאש ע"ס הוהר כתב שר"ע סדרו וקראוהו משנה.

ואולם אף כי לא נאמר ספורש בתלמוד מאומה מדבר יחוסו של הס"י לא"מ בכל זאת נראה לי רמו לדבר ע"פ מה שאמרו בתלמוד ע"ו י"ד ב' גמירי דעכו"ם דא"מ ד' סאה סירקי הוויין זכו' ע"ב, (ולבי אומר לי שצ"ל גמרא עכו"ם דא"מ) וגמרא זו נראה לי שהיה ענינו במציאות הש"י ואחדותו וחדוש העולם ולחלוק על עובדי השמש ושאר הכוכבים ואפשר שהששה פרקים מס"י הוא חלק מעט הנשאר מהד' כמות סרקי גמרא הנ"ל שענין ס"י הוא ג"ב ענינו עיקר להורות לנו על אלהותו של הקב"ה ואחדותו ואיך ברא העולם בששת ימים.

מרוח חקק וחצב בה כ"ב אותיות יסוד שלש אמות ושבע כפולות וי"ב פשוטות ורוח אחת מהן, שלש מים מרוח חקק וחצב בהן תהו ובהו רפש ומים חקקו כמין ערוגה הציבו כמין חומה סככו כמין מעויכה, ארבע מאש רוח ממים חקק וחצב בה כסא הכבוד ואופנים ושרפים וחיות הקדש ומלאכי השרת, משלשתן יסוד מעונו שנאמר עושה מלאכיו רוחות מ"רתיו אש לזהט. חמש חתם רום בירו [כירר] ג' אותיות מי"ב פשוטות וקבען בשמו הגדול יה"ו ג) חתם בהן ו' קצוות פנה למעלה וחתם ביה"ו שש פנה לתחת וחתמו ביו"ה שבע חתם מזרח פנה לפניו וחתמו בהי"ו ששמה פנה לאחוריו במערב וחתמו בהי"י תשע חתם דרום פנה לימינו חתמו בוי"ה עשר חתם צפון פנה לשמאלו וחתמו בוה"י. אלו עשר ספירות בלימה רוח אלהים ורוח ומים ואיש ומעלה זמטה מזרח מערב צפון דרום.

פרק שני.

כ"ב אותיות יסוד ג' אמות וז' כפולות וי"ב פשוטות ג' אמות אמש יסודן כף זכות וכף חובה ולשון חק מכריע בינתים. כ"ב

ז) ראה רש"י מנחות כ"ט ב' ד"ה אחת בה"י ואחת ביו"ד וכו', וכס"י לא מצאתי, ודע שהראשנים היה להם ס"י אחר מאשר נמצא אצלנו ועי' בס' פו"פ טר' יעקב מווינא סוף ס' יתרו ומה שכתבתי שם בהעורתי. ומה נמצא כ"י תוספת לס"י ליוסף בן עזיאל תלמיד ירמיהו הנביא.

אותיות יסודן חקקן חצבן שקלן המירן צרפן וצר בהן נפש כל היצור ונפש העתיד לצור, כ"ב אותיות חקוקות בקול חצובות ברוח קבועות בפה בחמשה מקומות אהח"ע כוס"ף גיכ"ק ושצר"ס דמלנ"ת, כ"ב אותיות יסוד קבועות בגלגל ברל"א שערים יחזור הגלגל פנים ואחור וזהו סימן לדבר אין בטובה למעלה מענג ואין ברעה למטה מנגע. כיצר שקלן המירן א' עם כלן וכלן עם א' ב' עם כלן וכלן עם ב' נמצא בהס"ב ד' שערים נמצא כל היצור וכל הרבור יוצא בשם אחד, יצר משהו ממשי ועשה את אינו ישנו וחצב עמידים גדולים מאויר שאינו נתפש וזה סימן אותיות קק"ק צופה וממיר עושה את כל היצור ואת כל הרבור שם אחד סימן לדבר כ"ב חפצים בגוף אחד.

פרק שלישי.

ג' אמות אמש יסודן כף זכות וכף חובה ולשון חק מכריע בנתיים, ג' אמות אמש סוד גדול מכוסה ומופלא ורתום בו' טבעות וממנו יוצאים אש ומים ורוח ומתחלקים זכר ונקבה, ג' אמות אמש יסודן ומהן נולדו ג' אבות ה) שמהם נברא הכל, ג' אמות אמש בעולם רוח ומים ואש שמים נבראו תחלה מאש והארץ נבראת ממים ואויר נברא מרוח מכריע בנתיים, ג' אמות אמש בשנה חום וקור ורויה, חום נברא מאש וקור ממים ורויה

ד) גירסא זו לא מצאתי בנוסחות הנרפסים,

ה) במ"ר ריש פרשה נשא ג' אמהות שמהם נבראו הכל,

נבראה מריח מכריע בנתים. ג' אמות אמש ראש-ופטן וגויה.
ראש נברא מאש ובטן נברא ממים וגויה מכריע בנתים. ג'
אמות אמש חקקן חצבן וצרפן וחתם בהם ג' אמות בשנה-וג'
אמות בעולם וג' אמות בנפש זכר ונקבה, המליך את א' ברוח
וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה ורתם בהם-אזיר בעולם-רויה
בשנה גויה בנפש, זכר באמש ונקבה באשם, המליך את ש'
באש וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וחתם בהם שמים בעולם
וחום בשנה וראש בנפש זכר ונקבה. המליך את מ' במים וקשר לו
כתר וצרפן זה עם זה וחתם בהם ארץ וקור בשנה ובטן בנפש
זכר ונקבה.

פרק רביעי.

שבע כפולות בג"ד כפר"ת, יסודן חיים ושלים חכמה ועושר
זרע חן ממשלה משתמשת בשהי לשונות ב"ב ג"ג ד"ד כ"כ פ"פ
ר"ר ת"ת רך וקשה נבור וחלש וכפולות שהן תמורות, תמור חיים
מות, תמור שלום רע, תמור חכמה אולת, תמור עושר עוני, תמור
זרע שטמה, תמיר חן כעור, תמור ממשלה עבדות, שבע כפולות
בג"ד כפר"ת כנגד ז' קצוות מקום קצוות מקום קדוש מוכן במקומו
אחד ב' קצוות מעלה ג' קצוות טטה ד' קצוות מורח ה' קצוות
מערב ו' קצוות דרום ז' קצוות צפון והיכל הקדש מכוון באמצע
והוא סובל את כל העולם. שבע כפולות בג"ד כפר"ת חקקן חצבן
וצרפן וצר בהם כוכבים בעולם ימים בשנה ושערים בנפש
וחקק מהם ז' רקיעים וז' ארצות וז' שבתות. לפיכך חבב השם

ב"ה השביעיות תחת כל השמים. כיצד צרפן ב' אבנים בונות
 ב' בתים ג' אבנים בונות ו' בתים עד ז' אבנים בונות ה' אלפים
 ומ' בתים מכאן ואילך צא וחשוב מה שאין הפה יכולה לדבר ומה
 שאין האזן יכולה לשמוע. ואלו הככבים שצ"ם חנכ"ל ואלו הימים
 בשנה ז' ימי בראשית א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' והו השבת, ואלו הו'
 שערים שבנפש ב' עינים ב' נחירים ב' אזנים והפה. ומהן
 שבעה נחקקו ז' רקיעים, ז' ארצות וז' שעות וז' פעמים לפיכך
 חבב השביעי לכל חפץ תחת השמים.

פרק חמישי.

י"ב פשוטות אל הו וח מי לן סע צק נה הו חט למ יס עץ
 קש (פה נשתרכב מעות) יסודן שמיעה ראה ריחה שיחה
 תשמיש לעיטה מעשה הלוך רוגו שחוק הרהור שינה, מרתן י"ב
 גבולים אלכסונים גבול מזרחית צפונית גבול מזרחית דרומית
 גבול מזרחית רומית גבול מזרחית תחתית גבול צפונית מערבית
 גבול צפונית מזרחית גבול צפונית רומית גבול צפונית תחתית
 גבול מערבית דרומית גבול מערבית צפונית גבול מערבית
 רומית גבול מערבית תחתית גבול דרומית מזרחית גבול דרומית
 מערבית גבול דרומית רומית גבול דרומית תחתית ומרחבין
 והולכין עדי עד והם זרועות עולם, י"ב פשוטות הו וח מי לן סע
 צק חקקן צרפן חצבן שקלן המירן וצר בהם י"ב מולות וי"ב
 חדשים בשנה וי"ב מנהיגים בנפש אלו המולות טש"ת סא"ב
 מע"ק גר"ד ואלו י"ב חדשי השנה נא"ת תא"א תמ"כ טש"א

ואלו הי"ב מנהיגי הנפש ב' ידים ב' רגלים ב' כליות
 טחול וכבד טרה והמסס וקיבה וקורקבן עשאן כמין מריבה
 וערכן כמין מלחמה גם את זה לעומת זה עשה האלהים,
 ג' אמות וז' כפולות וי"ב פשוטות אלו כ"ב אותיות שבהן
 יסד השם יתברך שוכן עד וקדוש שמו עלמו.

פרק ששי.

ג' אבות ותולדותיהן ז' כבשים וצבאותיהן וי"ב אלכסונים
 וראיה לדבר עדים נאמנים. עולם שנה נפש חוק עשרה ז' וג' וי"ב
 פקידים בתלי ונגלג ולב ג' אש מים רוח אש מלמעלה מים למטה
 רוח חק מכריע בנתיים. סימן לדבר האש נושא את המים, מ"כ
 דוממת שין שורקת ורוח חק מכריע בנתיים, תלי בעולם כמלך
 על כסאו נלגל בעולם כמלך במדינה לב בנוף כמלך במלחמה,
 גם כל חפץ זה לעומת זה עשה האלהים, טוב לעומת רע טוב
 משוב רע מרע הטוב מבחין את הרע והרע מבחין את הטוב
 טובה ננוזה לטובים רעה שמורה לרעים. ג' אחד לברו עומד
 ז' חלוקים ג' מול ג' וא' מכריע בנתיים. י"ב עומדים במלחמה
 ג' אהובים ג' שונאים ג' מחיים ג' ממוינים ג' אוהבים
 הלב והאזן והפה. ג' שונאים הכבד הטרה והלשון
 ואל מלך נאמן מושל בכלן. א' על גבי ג' וג' על גבי ז' וז'
 על גבי י"ב וכולם ארוקין זה כזה, וכיון שצפה א"א ע"ה והביט
 וחקר והבין וחקק וחצב וצרף ועלה בידו אז נגלה עליו ארון
 כל ב"ה והושיבו בחיקו ונשקו על ראשו וכרת לו ברית ולזרעו

והאמין בה'. כרת לו ברית בין עשר אצבעות ידיו וי' אצבעות רגליו, ובין י' אצבעות ידיו. ברית לשון וקשר לו כתר בכ"ב מרגליות בלשונו וגלה לו סודו משכו במים דלקו באש רעשו ברוח בערו בשבעה נהנו בי"ב מולות ושלוש (ו)

(ו) דע שנוסח ס"י זה משונח קצת מהנדפס וכל הרוצה לראות יבא

ויראה,

פירוש ספר יצירה

אמר אבוסהל רונש בן תמים (א) אמת כי קראנו היום שנים רבות ספר לקצת מחברנו הנורעים ברבנות מיוחס אל א"א ע"ה וקוראין אותו ספר יצירת ההתחלות. וראינו רבים מחברנו מעו בידיעת עניניו והעמדה על סודותיו מפני היות בו דמיונות עמוקות וסודות נעלמות ולרוב חוקת הרמזים ההם לא יתכן לכל אדם ההרם שלא יפ"ש ענינם ואין ההכנה מספקת להבנתם ומה שכוללים רמזיהם אלא למי שנעשה מהיר בכללי הפילוספיא ונכללו ברעתו כללי חלקיהם אשר ראשיתם חכמת הלימודית ומוניח, ואחר זה חכמת הטבע והשלישית חכמת היחוד והרוחניים ומעטים הם הנמצאים בבני אדם שנתקשטו בתכשיטי החכמות האלו שלשתן וכל שכן חברנו הרבנים בעלי התלמוד במעוט השגחתם בהן ולזה אין כל אחד מוכן לפרש ב) זה הספר וראוי

(א) ברמב"ע פ' וישב ל"ח ט' בן תמים המזרחי והמחבר לפי שהיה עסק גם בחכמת הפילוסופיא קרא לבעלי התלמוד חברנו ומצינו כעין זה ג"כ בתלמוד במס' כלה רבתי פרק ו' ובמס' ד"א רבה פ"ה א"ל ר' יהושע לר' גמליאל רבי אלך ואקבל פניו של פוליסופים חברנו, והמחבר קרא לבעלי הגמרא רבותינו כמו שאנו קוראין ע' לקמן ודע זה מה שרמזתי,

(ב) מזה יש ללמוד שגם בעת ההיא בעלי התלמוד לא התעסקו בחכמת מה שאחר התלמוד ואין כל חדש תחת השמש וכן העיד הרמב"ע בפ' משפטים כ"ג כ"ד וו"ל יש חכמים גדולים חכמי השתי תורות ולא התעסקו בחכמת התולדת ע"כ לא יכולתי לפרש,

לעסוד בו על מה שיש מן הרמיוות. ורציתי להסיר ההשגחה ממנו ושלא לבארו ולפרשו מצד שחברנו בלתי נכנסים ויוצאים בו. וכאשר עמדתי על פירוש אחד מחברנו וראיתי בו ענינים לא הכשרו בעיני והיה זה אחר רעתי בו שכבר עמד על קצת מן החכמות הפילוסופיות אשר חשב כי הגיע בהן אל תכלית מה שאפשר להשיג, כי אנרות רבות היו באות סאתו אל מקום הנקרא אלקרואן אל זקנינו יצחק בן שלמה הרופא י"ה בשאלות הניוניות ועדין היה שוכן בפיתום קודם שהלך לאשור ג) והיה הזקן מקשה עלי בשאלות ההן והייתי או בן כ' שנה והייתי מעמידו על מקום החטא בהן והיה הזקן שמח בזה מצד היותי חרש ד) בשנים. וכאשר הגיע עוד אלינו פירושו לזה הספר ועמדתי על המקומות אשר חטא ונככל ולא עמד על דבר מסתריהם והיה חושב בעצמו שהוא לא סכלם ועברם והניח המאמר בפירושם והרבה בהכנסת ענינים אחרים אינם מן הענין כלל אשר לא כיון בהם כלל כחבר עקר הכפר. ולזה ראיתי שאניח ידי מזולת זה הספר ואתעסק בפירושו ונלוי מה שאמר בו מחברו הראשון ואבאר המקומות אשר הביא ר' סעדיה הפיתוסי בענינים אשר חטא ומעה בהם, יהיה זה תאוה ממנו להשארת יד וכרונונו אצל דברנו הישראלים בטחון על גמול

ג) בעיר הזאת ישבו כשבעת אלפים משפחות יהודים לפי

עדות בנימין ופתחיה.

ד) אולי צ"ל צעיד.

יתברך שלא יכלה על מה שהשנתי בו בכליוני כי מי אשר
 הגיע אל האמת אל הסכלים (השכלים) יש (ה) לו מות גדול שכר
 בבית המקום אצל השם ית' כמ"ש החסידה אביגיל ע"ה והיתה
 נפש אדוני צרורה בצרורו) החיים, ואל ית' אוחילה ומסנו
 אשאל נתינת התקוה וההקרבה אל רצונו כאשר יקרבנו אל
 היותינו שוכנים במשכני רחמיו אחר הפרידה מן הבית החשוך
 המפתה באובנותיו^ז) לסכלים והמביא לחסידים מטובותיו אל
 הבית המקיים והאל יתברך יורנו בדרך אמת.

אמר המחבר. בשלשים ושתים נתיבות פלאות חכמה חקק יה
 י"י צבאות שמו בנ' ספרים ספר ספר ספר, עשר ספירות בלימה
 כ"ב אותיות יסוד-ג' אמות וז' כפולות וי"ב פשוטות, עשר ספירות

(ה) יש לו אחרי מותו שכר גדול או שצ"ל יש לו מיתברך שכר גדול.
 (ו) וכנראה מגילה י"ד א' נחשבת משבע נביאות וממנה למדנו
 עיקר גדול בתורה ענין העוה"כ הנקרא צרור החיים והיתה זאת
 קבלה אמתית לנביאים מה שלא נמצא ענינים כאלה מפורש בתורה,
 או מצד שכל שמעיד על זה שרחוק מן הדת שיהיה האדם כלה
 בטבעו אבד גוסו ונפשו, ויאבדו האומרים לא בא אלינו אדם
 שיגיד לנו מה שיהיה אחרי מותו בגן עדן או בגיהנם, והראב"ע
 בשם רבינו האוי דברים ל"ב ל"ט כתב נמי כן וז"ל כי לא הוצרך
 הכתוב לפרש דבר העוה"כ כי היה ידוע בהעתקה, והראב"ע כהב
 שהתורה נתנה לכל לא לאחד לבדו ודבר העוה"כ לא יבינו א'
 סני אלף בי עמוק הוא וכו'.

(ז) אולי צ"ל אביונותיו מלשון אביונה.

בליטה מספר עשר אצבעות ה' כנגד ה' וברית יחיד מכוונת באמצע במלת הלשון ובמלת המעור. אמר שי"ת אלוה כל המחנות ה) חקק שבילי החכמה ודרכי סתריה בשבילים אשר סודותיהם בל"ב דרכים והם עשרה מספרם וכ"ב אותיות מורות על כ"ב נעימות מניעים אותם בני אדם בפיהם ומאלה הכ"ב אותיות ג' אותיות נגלות מדברות נמשכות מציאות הקול לשאר האותיות והם רבות, וי"ט אותיות חרשות אלמות נחות אין כח בלשון על תנועתן רק באלו הג' מפני שהן מדברות ולא נמשכות, ומאלה הי"ט אותיות ז' אותיות כפולות וי"ב נפרדות פשוטות, ואמנם העשרה מספרים אין יותר מספר מזה והם כבנין לכל מספר וישען עליהם בעשר אצבעות, ומספר ט) הא' הוא אמצעי כי ממנו נכפלו כל המספרים והוא אינו מספרי, וברית יחיד רמו על הכח הדברי אשר ממנו בא הכח בכל מה שאפשר שידובר בלשון, וביאר זה עוד כי בעל הספר ומחברו רצה להודיעני שית' כלל נבראיו בנ' דברים אם בספר ר"ל הכתיבה או בספר ר"ל ההגדה או בספר ר"ל הטספר. וכלל עוד הג' שהם ספר ספר ספר בל"ב ענינים והכנים באלה הל"ב ענינים

ח) השמים וכל צבאם נחלק למחנות ראה בזה בספר רויאל.

ט) האליף ראשית האחדים ו"ט סוף האחדים וכשאנו חושבים ב' ואנו הוצים לחשוב יו"ד נצטרך על כל פעם לחזור לאל"ף ואי אפשר להשלים חשבון יו"ד כי אם עם האליף א"כ האליף ראשית ואמצעי והוא אינו מספרי והראב"ע פ' עמות ג' ט"ו כתב בענין זה באריכות.

כלל העולמות העליונות והתחתונות ר"ל בעליונות החכמות
 הרוחניות אשר ראשיתן היחוד והמאמר כמה שאחר הטבע
 והתחתונות חכמת התכונה והנמשך אליה מחכמת הטבע כי
 כלל אלו הענינים נכנסים בכתיבה ובספור ובמספר ובהם יגיע
 אליהם והכתיבה כלה נכנסת בכ"ב אותיות אשר הם אותיות
 הדבור על כ"ב נעימה אשר מטבען לכנות התיבות על כל הלשונות.
 ועוד זכר חשיבות אלה האותיות וביאר שהן סורות על כ"ב נעימה
 ומהן ג' יודעו כג' נקודות והם רבות מנענעות שאר האותיות
 שאמרנו שהן חרשים אלמים נחים נעלמים ובהם יראו שאר
 האותיות ר"ל אותיות הדבור יתנועעו וידבר בהן הלשון וזה על
 דעת מי שקראן איומות ואמנם מי שקראן אמות עשאום אמהות
 ר"ל שרשים לדבור ואמות [ואיומית?] אצלי יותר מעולה, ואלו
 הג' אותיות נבדלו לקלותן והמשכתן ומלוי שאר הנעימות בהן
 בכל הלשונות. ואלה הג' הן או"י והחלש שבהן היא הא'
 ונקראת אצל הערבי הפתיחה ואצל העברים פתח גדול
 ונעימתה רפויה וקריאתה כדמות עשה בנה ואע"פ שהן קמצין,
 וזאת הנעימה היא רוח היוצאת מן הריאה מבלתי צורך אלי
 גרון וחיך ולשון ושנים ושפה, אמנם תצא בתנועת הריאה לכד
 והסמוך לה בקלות הי"וד והיא נעימה תקרא אצל הערב השבר
 והוא מן קול ורוח יוצא מן הריאה יחתכנהו סוף הלשון בעזר

(י) ראה בחי"פ י"א ו"ח ובכוזרי מאמר שני ובסגן אבות ח"ג

המלתעות מן השנים. עוד יסמך לה בקלות הו"ו והיא יותר כבדה מן הג' מפני שהוצרכה אל תוספת בלי והיא השפתים והשפתים היא הכלי הרחוק מן כלי הנעימות היוצאות מן הריאה כי הריאה היא המקור לרוח העשני האשי המקיף בבעלי חיים בכלי הבשול שהם הלב והכבד והאסטומכא ויצטרך הטבע להוציאו מקנה הריאה להכניס רוח קר מחוץ לנשב בו על כל הבשול כדי שלא יכבה החום הטבעי אשר בלב או החלש אש הבשול אשר בכבד ויבטל העכול וימות החי. והמשל בו כמו שיפעל הנפח בנור הנפיחה או הארס בפיו בבשול הקדרה. וזה הרוח אשר תוציא הריאה היא בלי להתנפשות החי והדכור החצוני בארס, וזה כפי דעת מי שקראן ג' אמות ואם תרצה אמור איומות והיא היותר מעולה.

ואמנם ו' כפולות בג"ד כפר"ת והן בלתי נמצאות זולת בלשון היהודים מפני שכל אחת מהן מורה על ב' נעימות, ואמנם שאר הלשונות עשו לכל נעימה צורת אות תורה עליה, ואנשי י"א וטבריה הם שלמים בלשון העברי והם אשר ירשוהו והם המתארים בו והמוטבעים בשרשו. ואמנם שאר האומה ידעוהו על דרך ספור לא בטבע כי הוצאת הדי"ש הרגושה והקמצין הוא בהם כפי הראוי וירשוהו בטבע ואינה בזולתו. ואלה הו' כפולות אמנם נקראו כפולות מפני שכל א' מהן מורה על ב' נעימות

י"א) ואנשו היפנין וכישינין וטיבעונין הם לא היו שלמים בלשון עברי וירושלמי ברכות פ"ב משנה ד',

מן כ"ב נעימה אשר בטבע האדם להוציאן מפיו בקול אשר היא חומר לרוח היוצא מן הביאה וכליו כלי הדבור אשר הראשית הגרון והאחרית השפתים ונדבר על זה בזולת זה המקום, וכאשר נוסף ו' הפנימיות אשר באותיות הכפולות על הכ"ב אשר זכרם בעל ספר יצירה תעשינה אותיות הדבור כ"שאותיות ומאלו הו' מה שאינו נמצא בטבע לשון הערבי והיא סיבת הרי"ש הרפויה והפ' מן פרי בטנך והרי"ש המודגשת אשר אמרנו שהיא מיוחדת באנשי א"י ואצל הערביים נעימות אינן נמצאות אצל היהודים והיא הצד"י מאמרם קצב וט' מן עמים והגי"ן מן גינים"א, אמנם מי שאמר כי יש להם אל"ף למ"ד נחברות אינן אות אחת לנעימה אבל קבצו שתי קצוות וקיצור בלשון והמתוק יב) בכל כמעוט דברים, ויש אצלנו תוספת נ' מן גבנה והא' מן החיך ופ' מפרוכת ופרי בטנך והוא מן השפה, והיה זקננו יצחק בן שלמה ז"ל אומר כי בלשון העברי אצל אנשי טבריה ה"ט וה"צ (?) והיה קורא ויטע אהל אפרנו והיה מקיים אותה בלשונו אע"פ שהיא כתובה בדל"ת והיה קורא וידרכו את לשונם בצ"ר ומקיים אותה בלשונו והיה מוטבע בקריאת אנשי טבריה ולכן ירשנום בדרך ישרה על שאותיות הדבור אצלנו ואצלם כ"ט אותיות לכר שאצלנו ב' אותיות מה שאין אצלם והוא הפ' והג' הדגושות

יב) אפילו לענין שבה ה' ית' אמרו בירושלמי משל זה ברכות פרק הרואה ז"ל סמא דפולא משתוקא למרגלית דלית לה טימי כל שמשבח בה פגמה,

והוסיפו הם עלינו ב' אותיות גי"ם וגי"ן ואלו היינו נמשכים
 בהתחלפות הנעימות בלשונות ובלשונם היינו מאריכום
 הספר ויוצאים מן הענין שבוננוהו. הנה לך מאמר ז' כפולות.
 אמנם י"ב פשוטות נקראו כך מפני שכל אחת מהן תורה
 על נעימה אחת לא יעבור ממנה אל זולתה. ואחר שפירשנו
 האותיות יתחייב שנחזור אל המספר ואומר שאמרו חקק ר"ל רשם
 הלא תראה שהוא לא אמר ברא כי הכתיבה ינ) בכל האומות
 הם רשמים וחקיקות מונחים כפי ההסכמה בין ב"א להורות
 בהם על המאמר. ובעל הגיון אמר בס' ה"א מחכמת המבטא
 כי כל הענינים הנודעים נמצאים בד' חקיקות לא זולת זה,
 בכתיבה ובדבור ובמחשבה ובבעלי הענינים ובאלו הל"ב אשר
 קדם לנו זכרם כלולים אלו הד' ומורים עליהם ומאלו הד' מה
 שהוא הוראה לכר ומהם מה שמורים עליו לכר ומהם מורה
 ומורים עליו והיתה הכתיבה מורה לכר בלתי מורים עליה פי
 מורה על הדבור בלתי מורים עליה בדבר כי היא מונחת בהסכמו
 והדבור מורה ומורים עליו יחד כי הוא מורה על מה שבמחשבו
 ומורים עליו בכתיבה ומה שיש במחשבה מורה עליו מפני שהוא

(ג) ראיתי בספר כ"ו אקספרד מ"ר סעדיה בכא"ר מיטין ענינו
 בחקירות אלפ"א בית"א וז"ל כתב שלנו הוא כתב אשורי שהוא
 מאושר בכתבו ולא הוא כתב מאשור ולנו הוא מורשה מה"י בלחץ
 בעשרת הדברות עכ"ל ובירושלמי מגילה פ"א למה נקרא שמו אשורי
 על שם שעלה בידם מאשור, וחד אמר אשורי שהוא מאושר בכתבו.

מורה על בעלי הענינים ומורים עליו בדבור ובעלי הענינים מורים עליהם לא לדעת ענין אחר וולחם.

והנה מאמר ספר יצירה עשר ספירות בלימה מספר עשר
 אצבעות ה' כנגד ה'. רצה שהמספרים ער י' אלפים יספרו
 מאות ויקשרו י' אצבעות שאתה תקשור לדרך מ' אלפים ומ'
 מאות וצ' ומ' ותעשנה ירך מקובצים וקצורות (וקשורות)
 האצבעות. רע כי רוב מה שמתנהגים בו בני אדם במה
 שמתעסקים בו מן החשבון לא יהיה פחות מ' אלפים ולזה אמר
 י' ספירות בלימה כלומר חשבון בלתי נעדר רצוני העסק בזה
 החשבון לפחות כי זה השעור מן החשבון אי אפשר שישארו
 (שישערו) וולתו לא המון העם ולא מיוחדיהם. ופירש ר"ם
 בלימה נעצרת ועשה בלימה תיבה אחת והיא נגזרת מן עדיו
 לבלום ואין בלימה תיבה אחת אבל היא ב' תיבות מחוברות
 כאשר פירשנו. ואלו היה כאשר זכר הפיתומי לא היה נמצא
 בעולם מספר יעבור על י' אלפים ואנחנו נחשוב בחשבון הודו
 י' אלפים משא חרדל בשעה שאנחנו כאשר נמדוד רביעית מדת
 חרדל וספרנוה וערכנוה יצא חשבון המדה ערכנוה על ששה
 יצא המדה הנרולה עוד על המדות אשר יתחבר מהם המשא
 ומה שעליה יהיה מספר הנשוא מחרדל עוד ערכנו היוצא ב"י
 אלפים משא חרדל ומה שיצא הוא מספרם וכן אל לא תכלית כי
 מטבע המספר שיוכפל בערך אל לא הכלית. ואם אמר לנו
 אומר מפני אמרו י' ספירות והט' הם סוף המספר אצל חכמי

הורו והעשרה הם, אמנם א' לק' כמו שהק' א' לאל"ף נאמר לו
שהוא אחד (אמת) שהא' אינו מספר אבל סבת כל מספר ומכפלו
היו הב' אשר הם ראשית המספר לכן חיבר הא' אשר הוא
סבת הט' אל הט' עד שנעשו י' אשר הם א' לק' על שהאחד
איננו מספר מפני שכל מספר הוא מחצית ב' פאותיו תקבצנה
ומחצות פאות פאותיו ופאות פאות פאותיו ר"ל הקטנה הקודמת
והגדולה המתאחרת עד שנגיע אל הא' והוא סבת הב' חשת
שנקח ד' ונקח החשבון הגדול של אחריו והם ה' ונקח הקטן
שלפניו והם ג' נחבר שניהם הנה הם ח' וד' מחציתם. וכן בפאה
הקודמת הב' והו"ו ובלבד שיהא מרחקם שוה וכאשר לא היה
זה המספר על הא' כי אין לו חשבון לפניו ידענו כי הא' איננו
מספר. ולזה אמר י' ספירות בליטה ולא אמר ט'. וראיה אחרת
שהא' איננו מספר מפני שכל מספר לא ימלט מהיותו זוג או
נפרד ומסגולת כל זוג שיחלק אל חלקים דומים כי הד' זוג
נחלקים אל ב' ב' והב' דומים אל הב', וכן הו"ו אל ג' ג' וכן
כל מספר זוג בזה המנהג, ומסגלת כל מספר נפרד שיחלק אל
חלקים בלתי דומים. הנה הג' מספר נפרד יחלקו י' ל ב'
ו"א והם בלתי דומים בחלקיהם, וכאשר לא היה זה המשפט
בא' הורה שאיננו זוג ולא נפרד אבל הוא סבת כל זוג ונפרד
ומכפלי היה הכל זוג או נפרד והא' סבת כל זוג ונפרד והאחד
הוא סבת האחר (האחד) ובו נעשה הא' א'. ולזה אמר בעל ספר
יצירה י' ספירות כי כאשר נסיר הא' מן הי' ישארו ט' והם

סוף המספרים הנמצאים בחכמתו של השם ית' ועליהם מתנלגל כל החשבון אשר בכל העולם. ולזה עשו חכמי הודו אותיותיהם מ' וכבר דברתי על זה דברים מבוארים בספר אשר חברתי הנקרא הפתח הודו הנודע בחשבון האבק.

ואמנם אמרו וברית יחיד מכוונת באמצע ובמלת הלשון ובמלת המעור ר"ל כי הזכר מן האדם האכר הוא האצבע האמצעי בין י' אצבעות הידים והרגלים וקראו ברית יחיד מצד שהיה מחבר ספר זה אברהם אבינו ע"ה והיה הראשון שהעביר קול ביחוד ושיהיו עוברים אצל השם ית' המיוחד כי אביו תרח היה בלתי מיחד לאל וצוה ית' לאברהם ע"ה במילה כדי להיות ברית והודעה בזה האצבע הנפרד אשר הוא הזכר הוא ובנו עד סוף כל העולם עד שנדע כי א"א ע"ה היה ראש למיחדים ולזה אמר ית' ונמלתם והיה לאות ברית ועשה ה' במילה לזכרון היחוד אחר אשר היה א"א ראש לנמולים ולמיחדים והעידנו על זה ית' שהיחוד לא יסוד מורע אברהם לעולם (יד).

המאמר השני אמר י' ספירות בלימה י' ולא מ' י' ולא י"א הבן בחכמה וחכם בכנה בחון בהם וחקור בהם והעמד דבר על בוריו והשב יוצר על מכונו מספרים י' שאין להם סוף עומק ראשית עומק אחרית עומק טוב עומק רע עומק צפון עומק דרום עומק מזרח עומק מערב עומק רום עומק תחת וארון יחיד מושל בכלם. הבאור י' ספירות לא זולת זה אשר הם י' ולא מ' י' ולא

(ד) והמעט הזה כתב גם הרמב"ם ז"ל במורה ח"ג פרק מ"ט.

י"א התקן הענינים על עקרם והעמד הבורא על מדרגתו אמר
 אין בזה הפרק הוספת על מה שקדמו אלא במעט הענינים.
 אמנם אמרו י' ולא מ' י' ולא י"א הודיעני בזה כי מה שהאחר הי'
 הוא מספר כלו ומה שהוסיף על י' הוא נכנס בו כאשר פירשנו
 במה שקדם שהא' לי' כי' לק' והק' לאלף וכן הב' לכ' כ"ב
 לר' ור' לב' אלפים עד שתניע לט' ותהיה המ' לי' כדמות
 הצ' לק' והמ' מאות לאלף. עוד לקח בהוראה שורנו מה שתחת
 אלה מן הסורות ומה שכוללים מן ההוראה במה שברא השם
 ית' ותקנת ממלכתו. עוד תלה באמרו שאלו הי' יש בהם י'
 רחקים בלתי בעלי הכלית ואין יכולת באדם לעמוד עליהם
 ואינם נודעים. מרחק ההתחלה מרחק התכלית מרחק הטוב
 מרחק הרע וכן מרחק מערב מזרח צפון ודרום ואין ידיעה לאדם
 להקיף בהם. אמנם אמרו מרחק ההתחלה והתכלית ר"ל התחלת
 העולם ותכליתו אין ידיעה לאדם בהרגש כי אם בשכל והספור
 המקובל, ואמנם בשכל מצד פועלו ומניעו שאנדרנו נראה
 זה הגלגל המקיף בזה העולם השפל מתנועע וכל מתנועע לא
 יתנועע רק ממניע הניעו כי זהו משער המצטרף אשר מסגולתו
 שיודע אל המצטרף אליו. ועוד כי כל מתנועע הוא מתפעל
 למניעו שהוא פועל בו התנועה תתפעל ותהנועע וכל מהפעל
 הוא פעול לפועלו וכל פועל הוא התחלה לנפעל ממנו וכל מניע
 הוא התחלה למתנועע ופועלו ולעולם יש לו התחלה והתחלתו
 הוא פעלו ובוראו ומניעו והוא ית' הקרמון אשר הוא מניע

ללא מהנועע לא בזמן אשר הזמן הוא מספר תנועות הנפעל ממנו
 והו השם ית' בורא העולמים אין שותף לו ולא חבר. ואמנם מצד
 הקבלה שהשם ית' ראשית מה שברא העולם מדור אדם הראשון
 ואנחנו בזה החשבון חולקים על הרומיים אשר אצלנו אנחנו
 בוו השנה היא שנת תל"א לפרט למספר הערב וזאת ד"א ו"ח
 מאות ליצירה (טעות גדול נשתרבב פה) ואצל הרומיים היא
 וא"ו אלפים ותקמ"ז. ומי שרוצה לעמוד על ביאור זה יקרא ספרנו
 (ט) אשר חברנוהו בזה והוא מחובר ומסודר כסדר בראשית מן

(כו) ראה בהקדמת הראב"ע בפירוש התורה מתחלת, ראיתי פה
 לכתוב מה שמצאתי בכ"י ישן וז"ל: סן הידוע הוא כי למך אביו של נח ראה
 לאדם הראשון ואברהם אבינו ע"ה ראה לנח כי אברהם היה בן חמישים
 ושמונה שנה כשמת נח ואם כן נח ושם בנו עד מפי עד על חידוש העולם
 שהוא אמת, מאדם הראשון עד המבול אלף תתקמ"ח שנה מדור המבול עד
 שנולד יצחק ת"ק שנה, משנולד יצחק עד יציאת מצרים ה' שנה מיום
 שנברא העולם עד שקבלו ישראל את התורה ב' אלפים תמ"ח שנה
 משיצאו מצרים עד שנבנה בית ראשון ת"פ שנה, בית ראשון עמד
 בנוי ת"י שנה סך הכל ג' אלפים תתנ"ח שנה, ובית שני עמד ל"ב שנה
 אחר משפט ישו הנוצרי לפי שהיה בן ל"ג שנה כשמת, משחרב בית
 שני עד היום שאנו חושבים ה' אלפים שנה מבריאת העולם אלף שס"ו
 שנה, ע"כ מצאתי בספר כ"ו אקספארר מר' סעדיה בכא"ר מימון וראה
 ביוחסין דפוס לונדון צד 14. ד"ה יהושע, ראה זה הענין בכוזרי מאמר
 א' ועוד מענין זה עיין ירושלמי ע"ו ובספר התשובי וברשימת הספרים
 של רר' שטיינשניידער מכתבי יד של עקד הספרים בעיר ליידען.

התורה ברמו לא יתכן לפרשם אלא לראויים להם והם מעטים
 בלתי נמצאים. ושמעתי ש"א ששמו אליסכנדרי פירש מבראשית
 עד ויכולו בה' טאות עלה ואע"פ שלא ראינו פירושו כבר ראינו
 מהשגתו הענין. אמנם מרחק הטוב והרע דע כי הטיב מקרה
 אינו עצם ולא גוף שיושג בה החושים (בה' החושים) אבל
 נצטרך לבקש בשכל על זה. אמנם כפי הדת והיחוד מרחק
 הטוב היא התחלת הטוב והתחלת הטוב הוא ית' לעולם בכללו
 ולזה אמר-בעל ספר יצירה אשר אין ראוי שנחפש על ההתחלה
 ועל תכליתו כי ית' אין לו ראשית ואחרית אמנם הזמן הוא
 מספר תנועת הגלגל הנודע במשנה היום אשר אין בו ככב
 והוא המעתיק לכל הגלגלים עם גרמי ככביהם מן המזרח אל
 המערב זהו היום והלילה, והשנית השמש כי כאשר תסבב
 סבובה השלם המיוחד לה תקרא שנה, והג' הלבנה כי כאשר
 תסבב סבובה תקרא חרש (ז) והד' השעה כי השעה אמנם היא
 חלק מהיום והיא ששית רביעית היום, וכאשר יתנועע הגלגל
 אשר אין בו ככב והוא המ' המקיף כל הגלגלים ומעתיק כפי
 מה שזכרנו חתיכה מן הגלגל כשעור ששית רביעתו והם מ"ו
 מעלות מצ' מעלות תקב"א (תקס"א) אצל בעלי הלמודים שינה
 והזמן כפי הסכמת כל אדם ד' זמנים שנים וחדשים ימים
 ושעות והם מספר תנועות הגלגל הם פעולות לפועל ית' ואיך

(ז) ראה בירושלמי ר"ה פ"ב ח"ה סה שחמה טהלכת לשנים

עשר חדש הלבנה טהלכת לשלשים יום וכו'

נוכל לעשות לית' התחלה זמנית והשם ית' למעלה ממעלה הזמן והוא ית' הטוב המוחלט והרע היפך הטוב וההפך חולק על הפכו. ואמנם היתה בריאת ית' טובה והיו העולמות מקוימות בכח יוצרם א"כ ההיפך לטוב נעדר ולכן מרחק הרע בלתי נמצא כמו שאמר בעל ס"י. ועוד אם היתה המצאת ית' לעולם טוב מוחלט והפך מציאת העולם כליונו א"כ כליון העולם הוא היפך מציאותו ואין מחכמת החכם השלם בדומתו ית' שיאצל מאתו רק שלם והוא המציאות לא יעדר א"כ אין לרעה כפי הנחיתה מרחק כי ההפסד והכליון נמצא באישים לא במינים כמ"ש שהע"ה דור הולך ודור נא גו' והפרטים הם הם הנפסדים וכן מצרים וירושלים הם כלים אבל מין ראובן ומין השור והעולם אשר נתחדשו בו מדינת מצרים וירושלים לא ישינו הפסד וכליון רק כאשר ירצה ית'. ואמנם כאשר הרגשנו מרחק הטוב והרע בתולדות ראובן ושמעון וכן בחמור ראובן ושמעון כי גתהו גס כלו וכן בחדוש ירושלם וכליתה ואין לנו לראות זה במין ראובן ובמין חמור וסוגיהם א"כ אין כל ממה שיתחדש בכללים כי הכללים נבדלים מן הפרטים מצד היות אלה במין מקוימים ואלה כלים א"כ אין להכזיב בדבר מ"ש א"א אין בכח האדם למצוא עומק הטוב ר"ל התחלת בריאת העולם והרע הוא הפסדו רק על הצד אשר זכרנו. וכמדומה בזה טעו המשנים יז) אשר יאכרו כי שמו לעולם ב' פועלים הא' מאיר והב' מחשיך יז) הן אותן שמאמינים בב' אלוהות ובירושלמי ברכות פרק הרואה המינין שאלו את ר' שמלאי כטה אלוהות בראו את העולם וכו'

זיחסו המאיר לטוב והמחשיך לרע ושמוהו מציאות ולא ידעו כי
 הרע הוא העדר הטוב בלתי העדר עצמי ובלתי פועל נמצא. הלא
 תראה כי השמש סבת האור וכאשר נחוץ בינה ובין המקבלים
 אשר ממנה בניפות המסתירים לאירה יהיה חושך. ולכן אין
 לחשך עצם נמצא. וזה מן ההגיון בס' הא' בשער הא' בשער
 תקנין ודע זה. והנה אור השמש ימנעו אורה המסתירים וכזה
 בעצמו יאמר באור הראות ובכל הרואות (האורות?) בלתי אור
 השם ית' שהוא א' שוקע ועובר בכל הגופות בין הזכות בין
 הבלתי זכות כי אין מסתיר לו ולא מונע ואינו (?) כלל. כך
 הרואות כי המסכים הגופניים מסתירים על אורו עד שימנעו
 המקבלים מלקבל. הלא תראה הלבנה ואנחנו נראה גופה שחור
 ואחר שהיתה מקבלת אורה מהשמש כאשר התחבר אל השמש
 במדרגה אחת מן המקבילות תראה חשוכה ויעלם אורה ממנה,
 כי חציה המאיר יהיה כנגד השמש אשר הוא למעלה ממנה
 וחציה החשוך כנגדנו עד אשר תעשה נכחית למעלת השמש
 בפעלה המקבלת למעלתה ותעשה הארץ אמצעית בינה ובין
 השמש תראה מאירה כלה כי חצי גופה המאיר יעשה נכחנו
 ונראה אותה כלה מאירה וכאשר תנטה אל המחיקה או אל
 התחרשות תראה ברמות קשת בין שיהיו הקשתות דקות או
 גסות כפי הקרוב והמרחק מן ההתחברות או מן ההקבלה.
 וכבר בארנו זה ושטנו לו תמונה בספרנו אשר חברנו בתכונה
 זבספרנו אשר עשינו אותו שליחות אל אא (אכו) יוסף בנו

חסדאי והוא ג' חלקים הא' בחכמת תכונת הגלגל והב' במה שילקח בחכמת הגלגל בחשבון והג' בחכמת הנזרות הגלגליות. ונחזור אל מה שהיינו בו ונאמר שהרע אמנם העלות הטוב והטוב מצד הכורא ומאצילו הראשון אי אפשר שיוסר כי עלתו לא הוסרה עד שיוסר העלול ויעלה בהעלתו עלתו. וכמה חסאו המשנים אשר שמו לטוב עלה ולרע עלה וראה איך משיח בעל ספר יצירה עומק טוב ועומק רע. אמנם אמרו עמק רום ועמק תחת כי מרחק רום שמו משהו היום והוא הגלגל הט' אשר אין בו ככב ועמק תחת הוא מרכז הארץ ואין ים) בכח אדם ידיעת אלו הענינים על מה שהם עליו. אמנם אמרו עמק מורח ועמק מערב מפני היות מורחי הארץ בלתי בעלי תכלית וכן מערבית, וזה כי אחר שהיו משכני הארץ בלתי זויות כי הארץ ככדור ים) והגלגל סקיף בה והיא לו מרכז והגלגל אפק והמורח הוא עלית

(יח) וכן הרמב"ם בשמונה פרקים פ"ח וז"ל וכבר התבאר גם כן בספר הנקרא טה שאחר הטבע שאין יכולת בדעתינו להבין מציאותו על השלימות עכ"ל. עד היום לא אדע אם הרמב"ם סוכר באיזה מקום בספריו ספר יצירה ואולי ס"י מכנה אותו בשם ספר טה שאחר הטבע, והראב"ע הביא ע"י בדבריו ה' כ"ו ורש"י סנחות כ"ט ב' ובאיוב ב' פעמים כ"ח כ"ג וכ"ז, ובמורה פרק ס"ט כתב שספר טה שאחר הטבע הוא מאריסטו מזה נראה שס"י אינו ספר טה שאחר הטבע.

(יט) ועיין בירושלמי ע"ז פ"ג ה"א אלכסנדרוס מוקדון וכו' ראה את העולם בכדור ואת הים כקערה ומירושלמי נדרים פ"ג ה"ב משמע שכמו שהעולם בכדור כך טה שנמצא בעולם הם כדורים ולא מרובעים וז"ל הירושלמי אין מרובע מששת ימי בראשית,

השמש מאפק אותו המשכן וכאשר היו משכני הארץ בב"ת מזרחיהם ומערביהם אין תכלית להם. ולזה אמרנו בספרנו אשר חברנו בחלשות שרשי חכמת הנזרה בככביהם או במולות הצומחים הנלקחים לנורת הככבים לא תמצא אמתו עד שאלו עשה איש השברי ר"ל בחכמת התשבורת ובתכונת הגלגלים לבית א"א ממרינת א"א לוח ושם לו אפק אותו הבית לא היה מתקים לו הצומח (הלוח) מפני ענינים רבים כבר זכרנום באותו הספר והיתה עוד אריכות לזכרם הנה. ואותו הספר הוא החלק הב' מספרנו הגדול בתכונת הגלגלים אשר חברנוהו לנכבר מנצור אסמעיל בן אלקאים. ולזה אמר בעל ס"י עמק מורח עמק מערב. אמנם אמרו עמק צפון עמק דרום הוא רוחק השמאלי והימין והמרחק השמאל הוא קוטב השמאלי בעד אפרקדון כ) ובנות עיש ומרחק הימין הוא מה שיהיה בארץ בצד הקוטב הימיני והוא בעד זהיל כא) יקו הזוג ביניהם ומרחקו מוולת הקוטבים צ' צ' חלק מרחק א' ואין יכולת לעמוד על מרחק הימיני ולא על השמאלי מן הארץ כלל ולא התן לנו חכמת התשבורת כי אמתות הקוטבים בגלגל אינם מושגות רק בקרום ובארץ לא נוכל לעמוד במקום ממנה יהיה העלות הקוטב בו צ' ויהיה אותו המקום א' מן הקוטבים ודע זה.

כ) עיין בירושלמי ע"ז פ"א אמר ר"י פרוקטו ראשה של תקופת.

כא) ברבינו בחיי פ' אחרי י"ח בשם ר"ח זחל הוא שבתאי ואול

ומה מאד יפה פירש בעל ס"י אשר דימה י' ספירות בלימה לאלו המרחקים העשרה. ואולם מי שפירש בלימה מן עדיו לבלום חמא והטיב הפעל א"א ע"ה באמרו הנה שלא ידע זה רק ארון הכל יחיד סלך נאמן מושל בעולמו ממעון קדשו ועד ערי עד.

ואמר בעל ס"י בפרק ג' י' ספירות בלימה צפיתן כמראה הבוק ותכליתן אין להן סוף ודברו ברצוא ושוב ולטאמרו כסופה ירדופו ולפני כסאו הם משתחויים. זה הפרק חזק למה שקדמו והוא יותר זר ויותר מורה על חכמת האלהות שהיא יפה בדמיון אלו הי' ספירות והתירו אותן על ענינים בלתי מושגים כמו שזכרנו. ואמנם דמותם כבוק הוא מאמר יחוקאל ע"ה והחיות רצוא ושוב כמראה הבוק ובריקות הברקים לא תעצר בהרש [בהרגש] ולא תמונה בזמן. ואמנם אמרו ולטאמרו כסופה ירדופו ר"ל בזה היות הנפעלים עוברים לפועלם ומושכים אחר רצונו כי הוא פועל פעולתיו בלא זמן ולכן דומה פעולתיו במהירות המשכם כדמות הסופה כנ) והוא ראשית השבולת

כנ) במ"ר ס' נשא כמראה הבוק כרוחא לזיקי, ור' שבתי דונולד כתב שאין דבר קל ומחיר לזיקי בכל צבא השמים לרוץ ולשוב כבוק וזה הבוק מן אחר הוא משל מיני הברק וכו' וכהרף עין נראה לעין ע"כ. ולבי אומר לי שזה הבוק הוא מה שאמרו בהרואה על הזיקים אומר וכו' והוא הבוק הנוצר בס"י ולכן אמר שמואל בירושלמי שם חכם אנא בשקקי שמיא כשקקי נהרדעא קלתי בר סן ההן זיקא

לה פירוש ספר יצירה

כאשר תלקח ברוח חזקה כי לא תושג בחוש הראות כ"ש
בשאר החושים כי אין דבר טהיר במעופפות ומהירות כסופה
כנגד זה הדימוי דמה פעולות ית' במהירות אחר רצונו. והענין
הזה הוא יותר ממהר מן התואר כי התואר הוא בזמן ובמקום
וצווי הכורא בלא זמן וכלא מקום. ואמנם מפני שהוצרכו הנביאים
לדבר אל ההמון מכני אדם לא היה אפשר להם זה אלא כשיגשמו
הדברים כדי להקריב הענין ההוא אל דעותיהם המטונפות
וידברו להם בצד אשר יבינו ולא על צד האמיתי כי האמת
רחוקה מדעתיהם למעוט התלמדם והעדר עמידתם על סודות
הענינים. ועל זה אמר באחרית בלום פ"ך מלדבר ולבך מלהרהר
במחשבתך אל הגעת באמתת שום ענין זה כג)

לית אנא ידע מה הוא וויקא ובזק חד הוא ולפי שהבוק הזה נראה
כהרף עין לבן לא יכול שמואל להשגיח עליו ולהתכוון מרוב רצוא.
כג) פה מצאתי המקום לשאול שאלה גדולה ונחוצה היא אלי וזאת:
שאלה אם יש שכר ועונש על מחשבת הלב, ואם נוכל לפעמים לקיים
מצוה התלוי בפיו כדומה במחשבה? תשובה! דבר זה צריך אריכות
דברים ופה המקום לקצר בקצור נמרץ. הנה מלשון ס"י בלום פ"ך
מלדבר ולבך מלהרהר במחשבתך נראה שדבור ומחשבה דומה וכן
מצינו ברז"ל בכ"ט מחשבה כמעשה, בירושלמי פ"א מחשבה טובה
המקום מצרפה למעשה כחשבה רעה אין המקום מצרפה למעשה, אם
כיון לבו יצא ברכות ריש פ"א צריך לדבור ג"כ מחשבה, ומחשבה בלא
דבור מצינו הרהור כדבור דמי, רחמנא לבא בעי, וביומא הרהור
עבירה קשה מעבירה ופירש הרמב"ם הטעם שמחשבה שבא מהמות

אמר בפ"ה י' ספירות אחת רוח אלהים חיים ברוך שמו
 אל חי העולמים קול ורוח ודבור זהו רוח הקודש. אמר
 בזה הפרק יש דבר סמנו ארבר. עליו וממנו דבר אחפוש
 עצמי מלדבר עליו, ואל יחשוב חושב היותנו בלתי מדברים
 עליו מצד היותנו סכלים בו. אמר ראשונה רוח אלהים חיים קול
 ורוח ודבור רצה לתאר לנו מיני הנבואה איך הם ושם ג'
 חלקים, ואנחנו נבאר סאלה הג' חלקים מה שאפשר לבאר
 עד שנראה מי שיהיה ראוי שידובר עמו בשער מי שעלה
 בפילוסופיא אל החכמה הג' אשר היא חכמת היחוד והיא
 אחרית חכמת הפילוסופיא. אמנם אמרו קול הוא קול יבראהו
 ית' באויר ויעבור אל שמע מי שיהיה ראוי והוא רמו וכבוא
 משה אל אהל מועד וישמע את הקול מדבר אליו זכן ויקרא
 אל משה כי ה' קורא לנער וכמו שספרו החכמים שהיה

מקום הנשמע ראוי להיות יותר בטהרה מאברי הגוף ואף שמגמרא שם
 לא משמע כן אבל כוונתו אמת, ובענין ע"ו אין מעגשין על מחשבה
 ואין מצרף למעשה וככל זאת מחשבה לרע עכירה בידו שגם המחשבה
 יעשה רושם ודיבור עם מחשבה אין למעלה ממנה, ובמקרא לב
 חורש מחשבות און, ובתורה בפ"ך ובלבבך לעשותו, ופירש הראב"ע
 שכל המצות עיקרם הלב ויש בהם זכר בפה לחזוק הלב ויש מעשה
 כדי שיוכזר בפה ועוד כתב עיקר כל המצות ליישר הלב ודברתם גם
 בפה ובלב, ע"כ עיקר הלב ולא לרמות הבריות וחכם וירא ה' יוצא ידי
 שניהם והבן בחכמה.

קורא בבית שני לכהן גדול, וזה המין מן מיני הנבואה יקראוהו
 בת קול (נד) וכן קראוהו בספר יוסיפון, ואמרו רוח היא מה
 שנתנבאו בו רוב הנביאים כרמות אברהם יצחק ויעקב ישעיה
 יחזקאל מלאכי וזולתם וכל שנאמר בו חזון, ויהי, דבר, וכן מי
 שנאמר עליו ותהי עליו רוח ה', ותשאני רוח, וכל הדומה לזה

(נד) הכתיי פ' מקץ מ"ג כתב ידוע הוא כי בקול מתערב בו הדבור
 למי שיבין החכמה וכן אמרו קול ורות ודבור ע"כ, בכוזרי טאמר ג' וז"ל
 כאשר היו טובים החכמים בבית שני רואים הצורות ושומעים בת קול
 והיא מדרגת החסידים ולמעלה ממנה מדרגת הנביאים ע"כ, ודבריהם
 קרובים לדברי הרב המחבר, ועי' בשו"ת הרי"ף שאלה מדוע בת קול ולא בן
 קול? ולדעתי לפי השקפה ראשונה לפי שקול הוא לשון נקבה כמו וכל
 העם רואים את הקולות, וברש"י איוב ד' ט"ו וז"ל הראשונים נשתמשו
 בקול ואחרונים בבת קול כאדם המכה בפטיש וקול ההברה נשמע למרחוק
 ע"כ, ושיטה אחרת ראיתי בספר מאירות עינים כ"י טר' יצחק דמן עבו
 וז"ל ומכתובת ר' יצחק בר' סדרום החסיד ג"ר כתבתי כי ג' חלוקי כבוד
 הם נבואה וכו' בת הנביאים רוח הקדש למטה מן הנבואה וזכו בה רוד
 ושלמה ודניאל וכיוצא בהם שדברו ברוח הקדש בת קול למטה סכולן
 וזכו בה חכמי התלמוד אחר שפסקה רוח הקדש ולא היה נרגש ונשמע
 כי אם לחכמים וחסידים והיו משתמשין בה וצופים בה עתידות ע"כ,
 וחראב"ד בפירוש ס"י וז"ל ומה שההבילו חסתיבילים ואמרו כשיתעורר
 אדם לדברי שיר שוהו רוח הקדש ח"ו וכו' ומה יענה הרב מה דכתוב
 בתנא דבי אליהו שרות הקודש לא נפסק מפילו משפחה וחבל לפי מעשיו
 ובירושלמי מכות פ"ב ח"ו ה' דברים שחסר במקדש אחרון ממקדש
 ראשון ואלו הן ארון אש אורים ותומים שמן המשחה ורוח הקדש וצ"ע.

הוא מזה המין עד שאם היה אדם רואה חלום צדק והיה האדם
ההוא בפעלתו ובמדרגתו במעוים ההמשכה אחר התאווה
הבהמית ובעל נפש חסידה תהינה חלומוותיו צודקות על הרוב
ולזה יהיו החלומות הנראים לבקרים (כה) אחר השלמת הטבע
מן העכול צודקות על הרוב מעוררות על מה שיהיה קודם היותו
ועל כדומה לזה אחו"ל (כו) חלום אחד מס' בנבואה. וזהו פירוש
אמרו רוח ואמרו דבור איננו אלא דבר שהיה מיוחד למרע"ה
ודבר ה' אל משה פנים אל פנים ואמרו פה אל פה אדבר בו
ושכלנו ילאה לתאר ענין כזה וכ"ש לחבר ממנו מאמר. ובכלל זה
כי הדבור (כז) איננו כדבור בני אדם כי דברי האדם מוגשמים
בכלי הריאה וגרון וחיך ולשון ושנים ובפה וכל אלה הכלים

(כה) בספר פתרון חלומוות מרבינו שלמה אלמולי בנתח ב' וז"ל כל
מה שיהיה המאכל בעת החלום יותר מעוכל יהיה החלום יותר צדק וכמ"ש
הר' ישראל בפירושו לס' יצירה שבעוד שהמאכל הגס באצטומכא הוא
עולה אל המוח ואז הכח המדמה הוא חלוש ומעורבב ומבולבל הרבה
מאד מפני בלבולי המוח הנושא אותו כי בהחלש הנושא בהכרח יחלש
הנשוא, אמנם כאשר יעוכל המזון ויפסק העשן או יתחזק הכח ההוא
וחלומוותיו צודקים וע"כ חלום של שחרית הוא צודק כי העכול נשלם או
עכ"ל, ובלי ספק המחבר הג"ל העתק מפירוש ס"י זה ומבאר דבריו
ומיחסו לר' יצחק הישראלי, ונראה לי בזה מה שכתוב בחלום שני
והנה חלום ר"ל חלום צדק כי העכול כבר נשלם שהיה בשחרית ולפי פי'
הרשב"ם שם ע"ש.

(כו) ברכות דף נ"ד ע"ב.

(כז) ולזה אמרו בירושלמי גדרים פ"ג גדילים תעשה לך בדיבור אתה
גאמרו מה שאי אפשר לפה לומר ולא לאוזן לשמוע וכו' וכן הוא אומר

חותכים נה) הרוח היוצאים מן הריאה, ועור כי הלשונות הן מוסכמות על חתוך נעימות הקול וסדר הנעימה על הדבור בהתחלפות האומות ומסכים מסדר הדבור מאמר מורה על ענינים בנפשות וכדומה לזה כלו נשלל האנושיות וענשה (ונעשה) זכה ורקה ונתיחדה בעולם הנפשות המדברות קורם ההפרדה היא הדבקתן והתיחדן בעולמות העליונות כי כאשר תעשה הנפש כך תהיה שכל והשכל מתיחד באור האלהות ואין הדבק בזה גופני. והכנת הענין הזה מן החכמה הג' אמרו שתיים רוח מרוח חקק וחצב בה כ"ב אותיות יסוד ג' אמות ז' כפולות

אחת דיבר אלהים בדיבור שתיים זו שמענו וכתוב הלא כה דברי כאש נאום ד' וכפטיש יפוצץ סלע עכ"ל וכפירוש רש"י איוב ד' ט"ו בת קול כאדם המכה בפטיש וקול ההברה נשמע למרחוק ולזה אמרו בירושלמי ע"פ פ"ג ה"א אין בינינו ולצדיקים אלא דיבור פה בלבד שומע המת קול וכו' כמתוך החלום.

כח) הא"ע בפרשה יתרו כ"א כתב האותיות י"אדם מדבר כס דמותם נכתב באויר על דרך כוצאם מהחמשה מקומות לא על דרך המכתב שהוא ביד בן אדם וכו' ולדעתי בזה יש לי לכאור ירושלמי ברכות פ"ה אם עשו שפתותיו של אדם תנובה יהא מבושר שנשמעה תפילתו והוא ע"פ מה שאמרו בברכות והמתפלל צריך שיחתוך בשפתיו וטעם החתוך כדי שיצטיירו האותיות ברוח פיו בקול ורוח ודבור ותעלה התסלה מצויירת ברוח ועיין לעיל מה שכתבתי בשאלה בענין זה ותצרף לזה ותמצא נחת רוח, ובירושלמי חגיגה פ"ג מי מגיד לאדם הבל היוצא מפיו.

י"ב פשוטות ורוח אחד מהם. כבר קדם באור זה בשער האחד
ואין בזה תוספת רק הנעימה המורה עליה האות ולולי הרוח
היוצא מן הריאה לא היו אותן הנעימות ולא היה אפשר להנעים
בהם וזה ימצא בכנור יבכל מיני זמר ושרש הכל הרוח, אבל יתחלף
חתך הרוח בהתחלפות כלי הקול וחרוד מוציא הקול בהכרעת
הרוח וחתוכו וחרור הנעימות הנחתכות ביחס מיוחד להתפעלות
הנפש וזהו חכמת הנגון וזהו המעולה שבחכמות הלמוריות הו'
והאחרונה שבכולן. (כט) וע"כ אמר רוח מרוח חקק וחצב מהם
כ"ב אותיות ואנחנו שמונים כ"ט מפני שהו' כפולה כל אחת
תורה על שתיים ולפיכך תהינה י"ד ואמרו ורוח אחת מהן רצה
שהרוח יקבצם ויעשם אחת.

(כט) הראב"ע בפירוש התורה בראשית ד' כ"א כתב שחכמת הנגון
חיא חכמה גדולה והכוזרי מסר שני כתב שחכמת המוויקא חשוב באומת
ובני לוי לא היה להם עסק וולתי המוויקא והמלאכה נכבדת אצל בני
אדם ומראשיהם במלאכה דוד ושמואל, וראיתי בספר גרפס מעיר שנמצאו
חרים היוצא מהם קול נגון הערב לאון שומע וע"י כלי המשכת יכול
לשמוע ממרחק רב הנגונים היוצאים מן החרים האלה, ואם אמר חדרר מה
יפה דכתיב הרים ירגנו, ראה בשו"ת שלי שבט מנשה סימן י' בענין
אם מותר לנגן בכלי שיר הנקרא ארגעל בבית חכנסת ושם בסימן קי"ב
אם צריך לברך הנהנה מקול מוויקא, ובירושלמי סוף פסחים מאי אפיקומן
מינו זמר, ובירושלמי סוכה פ"ק ה' יונה בן אמיתי מעולי רגלים חיה
ונכנס לשמחת בית שואבא ושרה עליו רוח הקודש ללמדך שאין רוח
הקודש שורה אלא על לב שמה מה מעמא וחיה כנגן המנגן ותחי עליו

עוד אמר שלש מים מרוח חקק וחצב בהם תהו וכהו ורפש
 ושיט חקקו עשאן כמין ערונה הציבן כמין חומה וסכנן כמין
 מעזיבה, האל ית' ברא המים מן הרוח ועשה התהו והבהו רצה
 בזה מלוי התוך כי המלוי אשר הוא בין הנלגל ובין הארץ יקרא
 תהו והוא עולם הרוח השכן לעולם האש ויסמך בעולם המים אל
 צד עולם הארץ, ועולם המים שכן לעולם הארץ, ולזה חשבו
 הראשונים מן הפילוסופים שכל ב' יסודות מן הד' הוא כדור א'
 לשהירות שניו קצתם לקצתם תמיד בחלק לא בכל וכדור הרוח
 משתנה לאש וכדור אש עוד משתנה לרוח בסמיכות וכן כל

רוח אלהים, ושש איתא מגרפה היתה במקדש היה מוציא אלף מיני זמר
 ובירושלמי שקלים פ"ה הוגרס היה מנעים את קולו בזמר וכשהיה נועץ
 גודלו לתוך פיו היה מוציא כמה מיני זמר ובסוטה פרק ט' משבטלת
 סנהדרין בטל השיר מכית המשתאות ובחגיגה ט"ו זמר יוני לא ספק מכית
 אחר, מכל זה יראה מה נכבדת היתה חכמה זו ועסקו בה גם בית ישראל
 ועיין בתראב"ע סוף פירוש תהלים כי כלים לנגונים הרבה נמצאו בארץ
 ישמעאל ואנשי אדום לא ראו גם יש באדום כלים לא שמעום חכמי
 ישמעאל ובשמונה פרקים לחרמב"ם פ"ח כתב וכן מי שהתעורר עליו
 מרת שחורה יסירה בשמיעת הנגונים ובמיני זמר ומוסן הגלות נשתכחת
 כמו שארי חכמות שחיו ביר ישראל ונשתכחו, כמה ספרים נאבדו כמו
 מגלת סממנין יוסא ל"ה, מגילת חסידים ירושלמי סוף ברכות, מגילת
 סתרים שבת ו', אנדתיית דבי רב סנהדרין ג"ז ע"ב, מגילות יוחסין ובמות
 מ"ט, פינקסין מנחות ע' ע"א, מ"ט מדות דר"ג וחובא ברש"י תרוסת
 כ"ז ח', טבלא של רסואות ירושלמי מסתים מקום שנחנן;

כדור משתנה מזה לזה, ומצד זה החדוש יתחייב שיתחדש בארץ
רוח רב ויהיה סבה לרעשים וכן מים רבים ויהיה סבה למעינות
ונהרות בכטן הארץ, אלו השנויים ראינו במלאכה כ"ש כב'
השרשים הקלים שהם האש והרוח ובשרש הסמוך אליהם שהוא
המים כי הארץ בטבע יותר כבדה והאש יותר קל והרוח והמים
אמצעיים והרוח יותר קל מן המים מצד היותו שכנ אל האש
והמים יותר כבדים מצד היותם שבנים אל הארץ וזה מקיף את
זה בטבע (ב) והמופת קח לך כלי זכוכית כדורי ושים בו מים
רפש ויניח מקום לאויר ותשימה מתגלגלת בתוך הנהר בהתמדה
יהיה העפר באמצע והמים מקיפין בו והרוח מקיף המים ואלו
היה אפשר להשים אש ג"כ היה מקיף והמונע מזה כי האש
אשר הוא בעולם השפל מקרית והאש אשר במקומה טבעית
ותתהוה מצד תנועת הגלגל בקערורית גלגל הלבנה, וכן אם
היינו רוצים לראות שנוי אלו היסודות קצתם בקצהם במלאכה
או בתחבולה היינו יכולים למצוא שאלו לקחנו כלי ומלאנוהו

(ב) ולעין זה איתא במ"ר נשא מ' י"ד ארבעה טבעים שבבבא מהם
הקב"ה העולם הג' הם עליונים זה למעלה מזה והרביעי היא התחתון
הכבד שבכולן ואלו הן הארץ היא הכבדה שבכולן המים למעלה מן
הארץ האויר שממנו נוצר הרוח למעלה מן המים והאש למעלה מן האויר
שהאש קלה מכולם שהיא עולה עד לרקיע וסימן לדבר כשהשלהבת
נעקרת מן הגחלת פורחת היא למעלה וכן אמרו שהאש טובבת כל העולם
כולו למעלה עד לרקיע ע"כ.

שלג וסתמנו פיו בשעוה ועשינוהו בכלי של זכוכית והנחנוהו
 היינו רואים שהיה מתקבץ בכלי החצוני בהקף הכלי של שלג
 מים רבים ואם היינו מניחים זמן היה מתקבץ מן המים מחוץ
 יותר והיה הכלי הפנימי נשאר כרמות שהיה בשעורו ומשקלו
 ולא היה נחסר ממנו דבר, וזה כי האויר החצוני המבדיל בין
 כלי אל כלי היה משתנה סכח הכלי והיה נעשה מים, ואמנם
 שני האויר אשר אנחנו נראה זה בעינינו כרמות הוצאת המים
 מן הגופים וכ"ש הגופים הקשים כרמות הכאת האבן עם הברזל
 כי מחוץ החתוך ישתנה האויר הנתפש בין שניהם ויעשה אש כי
 האויר הוא חם ולח וחוקת תנועת החתוך ייבשהו ויחתכו
 לקבל צורת אשית, וזהו אמרו בס"י וחצב בהם תהו ובהו כי
 ההתוך בו יראו השנויים אשר זכרנו מן הענינים, והמטר והברק
 והרעמים ברקות חכמתו של השם ית', ואמרו רפשי ושיט כי
 בירידת המים על הארץ יתהוו, ואמרו חקם כמין ערוגה והציבן
 כמין חומה וסכבן כמין מעויבה ר"ל כמין הכדור וכבר זכרנו
 שאלה השרשים כדוריים קצתן מקיפין בקצתן כאשר זכרנו במה
 שקדם, הציבן כמין חומה הודיענו שכל אלה היסודות הד' הוא
 חומה לאחד מונע עד אשר א"א לאחד לרשת מקום האחר
 לגמרי, סכבן כמין מעויבה ר"ל שהקל כרמות התקרה ליותר
 כבד ממנו וזהו שאמרנו שהאחד מקיף לאחר.

פרק ד' אמר (עוד א' ארבע) כסא הכבוד ואופנים ושרפים

וחיות הקודש ומלאכי השרת ומשלשתן יסד מכוננו והעד מאמרו

עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוחם. וזה כי השמים נקראים
 מכון לשבתו ואין אנחנו אומרים כי יש לו מקום כי המקום (א)
 לא ימצא רק לנגף והמקום והנסמך עליו לא יהיו רק שנים גופים
 וברי להקריב השנתם של ההמון דברו החכמים בענין התארים
 כרי שיבינום (ב) ועוד כי אחר שהיו שמים וארץ קערורית וגלגל
 הירח מחובר לגלגל האש והאש אצל חכמי הטבע נחלק לג'
 חלקים אור ולהב ואור נתחייב שיהיו הנרמים העליונים מאירים
 מפני שהגלגל-אצל יורעי חכמתו. ואותותיו מאור נוף זך ואחר
 שהיו הגופים השמימיים כך נתחייבו אל האש. ולזה אמר עושה
 מלאכיו רוחות ר"ל רוחות רוחניות חושבות מדברות בעלי שכל
 ומשבחים יוצרים.

פרק ה' חמש חתם רום כרר ג' אמות וקבען בשמו הגדול

(א) ראיתי בכ"י בשם בן סירא? לכד קורא מקום לחב"ה לפי שחוא
 מקומו של עולם ואין העולם מקומו, וכן כתב הראב"ע בפירוש ריש
 אסתר בשם קדמונינו, ועיין ערוך מקים בשם ב"ר. ועוד שנשתמשה שם
 של ארבע אותיות תמצא מניינו עולה למנין המקום, כיצד יו"ד פעמים ו'
 חס ק' והח"א ה' פעמים הם כ"ה ו' ששה פעמים חס ל"ו וחח"א חמש
 פעמים הם כ"ה יעלה הכל קפ"ו וכן עולה מקום.

(ב) ובדרך זה דרך הראב"ע בשורש: על חתירת, בדברים ל"ב ד' כתב
 ח"ל כי לא יוכל הדבר לדמות מעשי השם כי אם אל מעשיו כי הכל מעשיו
 כי בן יאמר הכתוב באריה ישאנ ע"כ ושם ל"ב ל"ט כתב שחתורה נתנה לכל
 לא לאחד לבדו ודבר העוה"ב לא יבינו א' סני אלף כי עמוק הוא וכו'.

וחתם בהם ו' קצוות, פנה למעלה וחתם ביה"ו שש פנה למטה וחתם בהי"ו השע פנה לימין שהוא דרום וחתמו בוי"ה עשר פנה לשמאל וחתמו בזה"י בשכמל"ו אלו האותיות אשר זכרנו הג' הקלות המרברות בהן יהנו שם השם ית' והוא אמרו וחתם בשמו הגדול, והא' היא אל"ף הפתוחה בל' העברי על הרוב וכאשר תהיה רפה כרמות הא' מן עשה ובנה תחשב מן האותיות הקלים הג' המניעים כל האותיות ואמרו חתם בהם ו' קצוות יספר כי אלו ג' אמות כאשר תידוגנה תהינה ו' תיבות כמו שהגשר כאשר יוגדר תהינה לו ו' פינות והם האורך והרוחב והעומק ולהם ב' פאות רוצה כי המקים גוף העולם ומה שבו הוא כח ית' ושמו הגדול ואין ר"ל שם ית' להורות בזה כי השם ית' הוא בעל שם כי השם הוא מקרה מצטרף מחיב דבר נקרא בו וכאשר הוא ענין נשוא עליו וית' עליו רב מלהכנס תחת ההצטרפות אלא שאנחנו מצרנו א"א לנו מבלתי שם ידוע בינינו ולכן קראנוהו במעולה שבתאריו ופעלותיו ומעשיהם (ומעשיו) ית' והרומה להן, ואחר שהיה ית' ענין אין ענין למעלה ממנו נבחרו לו מן (ג) האותיות הקלים המורים על המעולה

(ג) בירושלמי סיאה פרק א' ההוגה את השם באותיות הוא מאלו שאין להן תלע"ה ולפי פירוש הרב המפרש ע"כ צריך לומר כרש"י ע"ז י"ח הוגה דורשו במ"ב איתיות ועושה בו מה שהוא חפץ ע"כ, ולכי אומך לי שהשם מ"ב היה להם קבלה מסה לפה ולא כתוב שם זה בתורה מפורש, אבל שם בן ד' לפי הרב המפרש אין איסור להוציא כמו

שבנעימות והם הפקחות וכל האותיות |אלמות וחרשות וולתם,
 וכאשר נודונו אלו הנ' אמות לו' תיבות העמידן בעל ס"י כנגד
 ו' קצוות הגוף, והבן זה הסוד הגדול וחכמה הנכבדת תעמוד מזה
 על קצת מה שסדרו החכמים ובנו הפילוסופים וזה הענין לא ידעתי
 מי נלהו מחברנו אלא אני, ואמנם רס"ג שפירש ג' אמות אמש לא
 ידעתי להן סבה ולא ענין נתגלה לי בהן עד שהיה אפשר
 להעלותו בו. עוד אמר אלו י' ספירות בלימה שם כח ית' שהוא
 המתפשט בכל והוא המחויק והמנענע לכל יקראו באלו האותיות
 הנ' המניעות לשאר האותיות ובהם סוד הבריאה ושבע הלשונות.
 ולזה אמר בספר בראשית ורוח אלהים מרחפת על פני המים ואמרו
 חכמים (ל) ז"ל בזה הרוח נברא קודם בראשית כי אמרו היתה תהו
 ובהו הם האויר השוכן שאינו מתנועע והרוח הוא המתנועע והוא
 אמרו על פני המים ונעשו המים מפני הרוח אשר היה מתנועע
 כי לא היה אפשר להטשות לולי זה והוא מן הענינים שנבראו

פשוטו, וראה בספר העצמים ושם בהערותי כתבתי באדיקות ולא כמו
 שכתב שם תוס' ד"ה הונה, ואגב ראיתי בשאלות הראב"ע ולמה
 הללויה יתפלל יהודי ונוצרי ע"כ, ומצאתי בירושלמי סנכה פ"ג הי"ב
 המאושר שבכולן הללויה שתשם והשבח כלולין בו, מזה תשובה על
 השאלה ששאל הראב"ע, ובראב"ע זכרית י"ד ט' ושמו אהר הוא
 השם הנכבד הנודע על יד משה עבדו ויקרא בפי כל ככתבו,

(ל) ראה בירושלמי חגיגה פ"ב ה"א ובירושלמי ברכות פ"ח,

קודם בראשית כאשר אמרו משכילי, החכמים וכן בהכלית היופי לה) בדמיון מי שיבין פירושי לזה הסוד.

פרק ששי כ"ב אותיות דקקו וצבן המירן צרפן וצר בהן אין זה כי האותיות חומר או מיט או יסוד לשום נפש מן הנבראים מן החי והצומח אמנם רצה שהוא ית' עשן להורות על עצם הוראתן והיא סבה ההוראה על נפש כל מה שברא וכל העתיד להבראות כי בהם יחבר האדם ויקים בזה העולם הנופני כלל כח השם ית' מן הרוחניות ומן הנופניות וכאשר יחבר זה באלו האותיות יזכר בהן האדם לו) מה ששכח ומה שלא ישכח ותהינה נשלכות בין בני אדם ויבנו בהן על מה שיש במחשבותיהם ובהן יבנו על כל מה שיש בעולמות העליונות והתחתונות וזה כי האדם הוא חסר מזולתו מן החיים אין אינם מהים (?) כי האדם נזון וכל נזון ימות וכל שימות ישכח ולכך עשה ית'

לה) בירושלמי ברכות פ"ט הרואה אוכלסין אומר ברוך חכם הרזים כשם שאין פרצופיהן דומין זה לזה כך אין דעתן דומה זה לזה, ובירושלמי סנהדרין פ"ד ה"ג והובא בת"י ויטא רפ"ו אמילו תינתא או חיטתא לא דמיא לחבירתא.

לו) בכ"י אקספארד פירוש על מס' אבות מר' יצחק הישראלי (בלי ספק הוא ר"י השני) בשם רב האי וז"ל הכתב והמכתב הוא הריבור והכתיבה שבהם נבדל מן האדם משאר בעלי חיים שם האל ית' כח לחתך אותיות ותיבות שידבר בהם כדי שיבינו ממנו כל ענין וגם שם בו כח אחר שיכתוב בעט כל הענינים כדי שיבינו דור אחריו המלות ההם שאם לא כן היתה החכמה נעדרת בהעדר החכמים עכ"ל.

אלה האיתיות לאדם לברו כדי שיוכיר ויחבר בהן כל מה שאפשר
שישכחהו ואין לשאר החי ענין השכחה כמו המלאכים והנופים
הנכבדים כי אינם נוונים. עוד סמך לזה המאמר ואמר כ"ב
אותיות חקוקות בקול חצובות ברוח קבועות כפה בה' מקומות
כבר ידענו כי הכ"ב אותיות מודות על כ"ב נעימות והנעימה
הוא חומר לרבור והרבור יורה על ענינים אשר בנפש וכבר
בארנו במה שקדם מספרנו זה שאלו הנעימות הוא רוח נחתך
בכלי הרבור תוציאנו הריאה מן החזה אל הקנה וישגהו אלו
הכלים ויחתכוהו ויתחלף הקול ולא רבור והוא אמרו חקוקות
בקול חצובות ברוח. אמנם אמרו בה' מקומות רצה לספר כי
מוציא הקול וחתוך האותיות בה' מקומות וולתו או' כי הם ס'
מקומות ובעל ס' קצר ולא רצה לתאריך. ויש להן שמות כלשון
ערבי וימשכו בהן שאר אותיות הערבי. ודע כי האו"י (ז) מצד
גדולתן הן רוחניות אינם צריכות אל כלים מן הכלים אשר
זכרנו ותקראנה אצל בעלי חכמת הנגון הרכות ואותיות
ההמשכה ואותיות הרבור והקול ונקראת רכות בעבור שכל
האותיות קשות והן רכות ואלו הרכות נקראות אותיות ההמשכה
בעבור שכלן נקבצות. ואמנם נמשכו כל אלו האותיות מפני
אלו הנ' וקראום אותיות הרבור מפני שכל האותיות חרשות
אלמות ואמנם יתהוה בהן הרבור מצד אלו ונקראו אותיות הקול
מפני שכלם לא ישיגם קול רק מצד אלו. והוה הנגלה מן האמת

(ז) ראה בירושלמי מוטה ס"ה. ה"א תני בוא זכת וכו'

מאן רידע ידע ומאן דלא ידע יאכל תלפוחין, לה) תלה כהולדה הג' (?) כ"ב אותיות קבועות בגלגל ברל"א שערים, חזר הגלגל פנים ואחור וזה סימן לדבר אין במובה למעלה מענג ואין ברעה למעלה מנגע כיצר שקלן המירן א' עם כולן וכולן עם א' ב' עם כולן וכולן עם ב' חזרות חלילה נמצאות יוצאות מרל"א שערים נמצא הדבור וכל היצור יוצא מהן, יש במקצת הנוסחאות רב"א שערים אבל זה הגלגל אשר הוצאנו הוא רל"א ואמרו קבועות בגלגל ר"ל מתגלגלים ראשיתם על אחריהם ויהיה חדשנה מהן היבית מובאות ומקובצות כלל מה שברא השם יה' והמשל כי כאשר תהפך התיבה תוליד אחרת ויהיה לך מהן שתי הוראות הפכיות כדמות ענג נגע, וזוג מהן מה שהן על ב' אותיות והניח השאר ולא הודיענו היאך נעשה בזוגו. ודע כי מה שבא לידנו מן הזוג הכל היה טוטעה מצד אורך הזמן וטעות המעתיקים ואנחנו נתקן מה שנוכל ונבאר באיזה צד תודוגנה וחבור הב' והג' והד' והה' דע כי העקר הוא בזה שהדע כי כל משל וכל הלשון (?) לחתכו בכל הלשונות מן העברי והערבי והשאר היא החמישי והוא המעט בכל לשון אבל ישיגהו לשון ההצטרפות או קבויז או שם נסמך וזולתם מן הדרכים כי מזה הצד יצא לששי

לה) על נזיר עדשים ת"א תבשיל תלפוחין וכירושלמי תרומות פ"ח ה"ו שזה מאכל חמורים ור"ל מאן דלא ידע הוא חמור ויאכל תלפוחין עם חמורים יחד ובלי ספק בזמנו אמרו אינשא כך.

ואל שביעי כאמרך בנדי רגלי עברי ולולתך בנרך רגלך עברך
והנה הוא רביעי ואל הקבוץ תאמר עכרכם כנדכם רגלכם הנה
יצא אל חמישי ובאמרך שפחה בצרוף אל עצמך שפחתי והרבוני
שפחות ורבות מצורפות שפחותם שפחותיהם ועל זה הצד
מתנדלות התיבות. ואמנם השני בנוי על ב' אותיות כמו בן
באשר תצרף אל עצמך נעשה שלשי או רביעי כמו בניס בנוי
ויש בנוי על אות אחת יט יך יז אם תצטרפות יאמר יטה יכה
יוה, והעבר הטו הבה הוה, והצווי הטו הך הו הטו הכו הוה,
ובהצטרפות אל רבים לנוכחים הטייתם הכיתם הויתם. והנה
האות האחת לעולם לא יבנה ממנה לא פועל ולא זולתו רק
ההצטרפות והסבה בזה כי האות האחת כאשר תערכנה אל
עצמה לא תוסיף ולא תגרע כדמות א' במספר כ"א תערכנו
אל עצמו לא יהיה רק אחד כי לא יתרכב ממנו ולא יתרכבה.
ואם רצית לדעת השני כמה יוליד לך בהרכבתו מחיכה א' על
זה ההיקש ערוך אותו אל היוצא לך מערך א' אל א' שהוא
קודם לזה בטבע היוצא לך מערך ב' תיבות והמשל אב בא אנ
גא חג נח זב בו וכן כולם כי לא יתרכב מן השני אלא שנים
וכאשר נרצה אל הג' נערוך היוצא והם ב' על ג' היוצא יהיה
ו' המשל אבג אנב באג גאג נאג נאב גאב הנה ישוב הסוף הפך
הראש והם כדמות גלגל ואין הטבע גזור שיתהפכו ביותר. ואם
תרצה ד' ערוך ד' על היוצא שם ו' ויהיה כ"ד והמשל אבגד
אכרג אנרב אנכד ארנב בנדא בנאד באנד באדנ בדאנ

בדגא גראב נדכא נכרא נבאר נאכד ראכנ ראנב רבאג רבנא
 רנאב הנה כ"ד תיבות א"א ברביע יוהר מזה. ואם תרצה
 החמישי ערוך היוצא והם כ"ד על ה' יהיו ק"כ והמשל
 אבגדה אכנהד אבדהג אכרנה אכזהג אכהרג כו' הנה לך
 ק"כ תיבות מן הנלגל הזה ר"ל ה"ה והם הנפעלות בקצת
 הלשונות על דרך ההוראה אבל לא כלם כי ימצא בהם בלתי
 מובנות בלשון אחת ובאחרת מובנות ועל זה הנלגול מתנהגות
 כל הלשונות ואם היינו רוצים להרכיב הו' היינו עורכים איתו
 אל השורש היוצא שהוא ק"כ והיה אלה תש"כ ואם היינו עורכים
 עוד תש"כ על ו' היה יוצא ה' אלפים ומ' וזה השרש כך תעריך
 היוצא על האות אשר לפניו כי החשבון ההוא תהינה התיבות
 לה' אלפים ור"פ ולזה היה ההודג כלן קצתן על קצתן כפי ואח
 הדרך מוליד כל מה שנמצא בטבע בכל הלשונות ולדבר כי
 הכל מוקפין באותיות ובהרכבתן. ואמנם מאמר ס"י א' עם כלן
 וכלן עם א' רצה להודיע איך יודג קצתם בקצתם וקצר בשני
 אב ועל זה הסדר בא עלינו בלבול וסרחנו עד שהוציאנוהו (סדר
 הא"ב בהעתק שלפני מוטעה וע"כ לא העתקתיו המעתיק) הנה
 זה הנלגול לך והוא אמרו שקלן המירן והעמידן א' עם כלן וכלן
 עם א' רצה בו הפוך האחרית אל הראשית, ואם היה אפשר
 לאדם להמשיך כל האותיות כך היה יוצא לו כל מה שבכח האדם
 מן הלשון לצאת בשני כי טבע ההרכבה תחייב זה. ראה בעין
 שכלך אתה הקורא ספרי זה איך יצא לך מן הסדר הנפלא

בצורת שני משולשין מקבילין נצבים הזויות ושניהם מרובע
 והמשולש היא ראשית התמונית במכע ולזה התחילו בו בספר
 התשבורת הנקרא אוקלידס כי א"א היות תמונה פחותה מג'
 קיים מקיפים בה וראה איך יצא ראשית ההזדונות שנוודג'
 מן התמונה הב' והוא בא בהפך לזה א' א' עם כלן וכלן עם א'
 וראה איך נפלה ראשית התמונה הראשונה אות א' ואחרית
 התמונה השנית אות א' וענינים רבים וסודות נפלאות יודעו
 מסדר התמונות למי שהביט בחכמת התשבורת והיה מתארך
 עלינו החבור הרבה וע"כ נקצר בזה שלא יקשה על הקורא.

עוד תלה ואמר נמצא כל היצור וכל הדבור יוצא משם וצר
 ממש מתהו ועשה את אינו ישנו וחצב עמודים גדולים מאויר
 שאינו נתפש יאמר שהמציא כל הנבראים המיוחדשים בשם
 אחד והוא היש כי הוא ברא מאין יש ותקנו ויסדו רצה בזה
 שנוף הגלגל ונוף הארץ נשואים על הרוח והגלגל כדורי מקיף
 ברוח לפיכך הרוח מילוי משכן גבנונית וקערורית הגלגל. וכאשר
 התמידה מנוחת הארץ נתקרר הסמוך לה מן הרוח ונעשה מים
 ולזה היה האש רוח חם והמים רוח קר זה כלו בכחו ית'. עוד
 א' צורף וממיר עושה את כל היצור ואת כל הדבור שם אחד
 וסימן לדבר כ"ב חפצים בנוף אחד רצה בזה שהוא ית' ברא
 האותיות להיותן טורות על דבר היצירות ועצר בהן כל
 הנבראות בהתחלפות התיבות כאשר פירשנו כמה שקדם כי
 הצרף ההוא כולל כל התיבות הנמצאות בכל הלשונות

המורות על כל הנמצאות עליונות ותחתונות ועצרן במספרן ועשה
 כנגד אלו הכ"ב אותיות רצון וחפץ בנוף אחד והם כ"ב חפצים
 אכילה שתיה שכיבה דבור נקימה התרצות זכירה ומה שכנגדו
 תנועה מלאכת היד חכמה קנין הסמון קנין העולם אמונה, ומה
 שכנגדה שינה וקיצה שחוק בכי שמיעה ראייה ריח מעם משוש
 ואלו כ"ב פעולות חצוניות וקרא אותם חפצים, ועוד תלה בפרק
 זה אמר בו שלש אמות יסודן כף זכות וכף חובה ולשון יחיד
 מכריע בינותן אמר ג' שרשים יסדו בהם העולם מהם ממה
 שיתחייב הגמול ומהם ממה שיתחייב העונש ומהם כינוני ביניהם
 לא יתחייב לא גמול ולא עונש רצה להורות כי הפעולות ג' אם
 פועל מעולה או פועל פחות או ממה שלא יפול בו לא פחיתות
 ולא עלוי ועל כדומה לזה נאמר בהגיון מחוייב ואפשר ונמנע.
 ותלה בזה ואמר ג' אמות אמש סוד גדול מופלא ומכוסה חתום
 בו' טבעות ומהם יצא אש מים ורוח רצה להודיע כי התפעלות
 העולם השפל מן היסודות הד' אשר הם אש רוח מים עפר ושם
 להם סימנין אותיות אמש אש מים שלום והביא מן היסודות
 הד' יסודות הפכיות מכל הצדדים בפועל ובמתפעל וזה כי
 האיכות אשר מהם היו היסודות הם חום וקור ויובש ולחות ומאלו
 הד' ב' פעולות וב' מתפעלות והפועל הגדול והמתפעל הגדול הם
 החום והיובש והפועל הקטן והמתפעל הקטן הם הקור והלחות
 והפועל הגדול נתחבר אליו המתפעל הגדול והפועל הקטן נתחבר
 אליו המתפעל הקטן וכאשר התמוגו אלו האיכויות הד' והתרכבו

היו ממונם ד' יסודות ד' גופים והכל נתהוו מהם ועשה בעל ס"י השי"ן מן אמש מכריע ביניהם, וזה כי אלו לא היו אלא הב' יסודות לא היה אפשר היות דבר נברא מהם שהם נגדיים מכל צד וב' הפכים לא יתקבצו בנושא א' ברנע א' שכל א' מהם נגדיי לחברו והחוק ישנה החלש לדמות עצמו, ולזה ברא השם ית' מה שבין אלו היסודות ההפכיות והם האש והמים שתיים אחרות נגדיות כמוהם מסכימות עם כל א' מהן בצד א' והם רוח והארץ והרוח חחת עולם האש בטבע והוא חס לח הסכים עם האש בחמימות והסכים עם המים בלחות ונעשה בין האש והמים כדי לבטל מחלוקת אשר בין ב' הנגדיים בכח האש ושליוות חכמתו מצד רצונו לקיום העולם השפל וכן עשה המים מתקנים בין הרוח והארץ כי הרוח חס ולח והארץ קרה ויבשה ולזה הם הפכיות בפועל ובמתפעל מכל צד שם עולם המים מבדיל ביניהם והסכם עם הרוח בלחות ועם הארץ בקור, ודע כי עכרורית כל היסודות ירד בטבע אל מרכז הארץ ולזה נעשה טבעה קר בקר המוחלט והיוכש המוחלט אמנם הקר לרב רחקה מן עולם האש וסמיכתה לעולם המים ואמנם היוכש שכל חווק הקור יגבר עליו היוכש כי מדרך הקור ליבש הלחות ואלו היתה הארץ בלתי יבשה לא היתה מתקימת ולא היה הגלגל מטהבב כי מדרך הגלגל התמדת התנועה, ואי אפשר להתנועע מתנועע רק ע"י נח כי כאשר יבשה ונעשית עפר כבר יותר כבר מכל היסודות ומדרך כל כבר להתנועע למטה

ולכן התנועע אל הכדור השפל והוא המרכז וכאשר היו המים מתנועעים אל גבה בקשו עוד הם התנועה אל השפלות כי הם הכבדים שביסודות אחר הארץ. אמנם זחלו ונמשכו על פני הארץ בכח השם ית' אל צדדים מיוחדים ונעשו מהם הימים הים המקיף והים הגדול השמאלי והימיני ברצונו של מנהיג הראשון להמשיך היות החי והצומח על פני הארץ כי טבע המים הוא היותו מקיף בארץ ולולי שנגלו פני הארץ לא היה אפשר להיות חי וצומח ולזה נאמר יקוו המים מתחת השמים וזהו גורת חכמתו ומה שנגזר מחכמתו הוא מחויב ולולי זה יהיה מתחייב החסרון וע"ז נאמר בראשית ברא אלהים רצונו בו השמים האש כי אחר שנתחדש יסוד האש מהתמדת תנועת הגלגל כאשר זכרנו היתה האש עולה יותר עליונה מכל מה שבעולם השפל והיתה עם זה קדימה בקדימת סדר לט) לא קדימת זמן ולזה א' ורוח אלהים מרחפת על פני המים כי המים מתנועעים והרוח מתנועע. ואמנם הרוח יותר קל בטבע מצד

לט) ראה בירושלמי הגינה פ"ב וז"ל אם לכירייה שמים קדמו ואם לשכלול הארץ קדמה אם לכירייה שמים קדמו בראשית ברא אלהים וגו' אם לשכלול הארץ קדמה כיום עשות ה' אלהים ארץ ושמים ע"כ ורש"י ריש בראשית ולא בא המקרא להורות סדר הבריאה לומר שאלו קדמו וכו' ודעת הרב המחבר מסכים עם פירש"י, ובאמת אצל ית' לא שייך לומר בריאה קדמת רק סדר קדמת ובירושלמי הנ"ל ג"כ הכוונה על קדימת סדר שהסדר אצלנו הוא בריאה.

שהוא שכן לאש הקל והמים יותר כבדים מן הרוח בטבע מפני שהן שכנין לארץ שהיא כבדה ולזה יהיה הרוח מבדיל בין האש ובין המים שלא היבש האש לחותם ומבדיל לאש שלא יכבדה מים זה כולל השי"ן מאמש וע"כ קראו שלום כי הרוח לקח מן האש החמימות ומן המים הלחות ולזה היתה חסימת האויר פחותה מלחות המים כי היה אמצעי ביניהם מצד השלום והשווי וירדה הארץ בכבדותה אל המרכז התכון ושכנה ונתגלגל הגלגל עליה ונתמונה עם המים בכטנה ועל גבה בימים ובנהרות והשי"ת זה כלו כח אל ית'. זהו פירש אמש אש מים מ) שלום. ראה בעין שכלך והבין מה שבין זה הפירש ופירש סעדיה הפיתומי ואלו היינו נמשכים בזה חכמה הטבעית ולפי' בראשית היה נכנס בזה ספר גדול והיינו סטריחים הנפשות ברבר שלא היה מניע אלינו רק גנות הפתאים ומי שאין דעת להם להבין כי לא תקן מל)

ת) בירושלמי ר"ה פ"ב הרקיע של מים והכוכבים של אש והן דרים זה עם זה ואינן מויקין זא"ז לפיכך עושה שלום במרומו וכו'.

מל) משום שעורא הסופר תיקן התורה בתיקון סופרים כפי הצורך וכן מצינו באד"ר פ' ל"ד אמר עורא אם יבא אליהו ויאמר לי מפני מה כתבת כך אומר אני לו כבר נקדתי עליהן ואם אומר לי יפה כתבת אעביר נקודה מעליהן עכ"ל, וראה ברש"י וירא י"ח כ"ב בשם ב"ר תיקון סופרים הוא זה, ובירושלמי מגילה פ"א ר"י אומר אע"פ שלא ניתנה התורה על ידיו (של עורא) אף הוא ניתן כתב ולשון על ידו ונקוד וטעמי המקראות ושכתם, והוא יסדם.

עזרא ע"ה בראשית ולא חברו משה רבנו ע"ה אלא למי שידע רמזי סודותיו ולזה אמר [אומר] כי מן המחויב לכל נביא וחכם שינשים הדברים להמון וידבר אליהם מצד הכנתם לא מצד האמת וע"כ אמרו רבותינו ז"ל (ברכות ל"א) דברי תורה וכו' וכמדרומה לזה הכריחו החכמים עשות משלים (מ:) להורות בהם על הסודות אשר יבינום רק הראויים להם. ומה שפרשנו מספיק ליודעי רמזי התורה וסודות החכמה. ולזה יצטרך המשכיל המבין מן ההמון כאשר יראה בס' ית' דבר מאלו התוארים אשר לא יתאר בהם ית' שיזכור מן השרש וידע כי הנביאים מדברים להמון כפי הכנתם וזהו אמרו וירד ה' לראות את העיר המה ה' אונך וכי אפשר שהשם ירד לראות את המגדל ואינו מכיר מה שיש בארץ עד שירד אליה או יש לו עינים יראה בהן או אזנים ישמע בהן הלא הוא יודע הענינים החלקיים במין כללי על דרך כל ויראה מצד שישמע וישמע מצד שיראה כמאמר דוד ע"ה ד' חקרתני ותדע ואמר אם אסק שמים שם אתה כי אורו ית' עובר בכל מה שהחת נלגל הירח עד מרכז הארץ כ"ש בכל מה שזולתם מן הנלגלים לא יבדילוהו הנופים הנסים והמסכים מכיר קטניהם כמה גדוליהם וידע תוכם כנגליהם ואין חשך והוא אמרו גם חשך לא יחשיך ממך ולזה אמר בעל ס"י סוד גדול ומופלא חתום בו' טבעות רצה בו כי הנלגל ומלואו גוף וכל גוף

(מכ) ש' משלות שועלים היו לר' מאיר סנהדרין ל"ח, משלות כובסין

סוכה נ"ח, ובירושלמי דמאי פ"ו ה"ז דברי חכמים וחידותם.

בעל ו' פאות מעלה ומטה פנים ואחור ימין ושמאל וכל א' מאלו נחתמו בכחו של ית', ואמנם אמרו שמים נבראו תחלה מאש (והארץ נבראת) ממים ואויר מכריע ביניהם כבר הבאתי פירוש זה בראשית זה הפרק אין תועלת להכפיל בשום פנים וסודו נ"ב נודע מבראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ, כי לא אמר בו את השמים ואת האש ואת המים עד שהיה צריך לו רוח אלהים אלא שהשמים נמצאים במציאות הרוח, וכבר בארנו בזולת זה המקום איכות שנוי חלקי היסודות האלו והעמדנו בזה מופתים מלאכותיים יראו בראות עין בשנוי קצתם בקצתם בחלק לא בכל ר"ל בשמחי היסודות הרבקים לשטחים זה לזה שם יפול השנוי לא בעובי גרמי היסודות ודע זה.

עוד תלה זה בפרק ואמר בו ג' אמות אמש בשנה אש ומים ורוח חם נברא מאש וקר נברא ממים ורוח מכריע כיניהם. ג' אמות אמש חקקן חצבן צרפן וצר בהן ג' אמות בעולם וג' אמות בנפש וזכר ונקבה (זכר באמש ונקבה באשם) ג' אמות בשנה המליך א' ברוח וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וצר בהן אור בעולם ורוח בשנה וגויה בנפש זכר ונקבה זכר באמש ונקבה באשם, המליך את מ"ם במים וקשר לו כתר וצרפן זה עם זה וצר בהם ארץ בעולם וקר בשנה במן בנפש זכר ונקבה, המליך את שי"ן וקשר לו כתר וצרפן זה בזה וחתם בהן שמים בעולם וחום בשנה וראש בנפש זכר ונקבה. א' כבר דברנו כמה שקדם על פי' אמש שרצונו בו אש מים שלום והגדנו על השואת ית' לאלו היסודות

הד' באיכותיהן עד שנשהו וקוימו, אמנם בעל ס"י כפל זה והוסיף בזה הפרק שזה נמצא עוד בשנה בד' פרקיה ר"ל קור וחום וקיץ וחורף והם ד' תקופות השנה והקור והחום הם נגדיים והקיץ והחורף הם אמצעיים בינותם ואלו בא הקור על החום פתאום היה נאבד החי והצומח ואמנם בשלמות חכמתו של ית' שם ביניהם אמצעיים לשווי הזמנים כדי שלא יחלקו ויאבדו, ושם זמן החורף קר ולח מימי והקיץ חם ולח רוחני וזמן החום חם ויובש אשוי והקור קר ויובש ארציי הסכים זמן החום עם הקור החורף ביובש וחלקו בחמימות והסכים זמן הקור החורף לקיץ בלחות וחלקו בקרירות ואלו האמצעיים היו ביניהם החום והקור כדי שלא יבא א' על חברו פתאום וימותו כל בעלי חיים. וית' כאשר ברא גלגל הזמנים ושם הגלגל השמש נוטה מגלגל משהו היום כ"ד מעלה מצד הימין וכ"ד מעלה מצד השמאל הנטיה הימנית כלה היא ראש סרטן זמן החום על דרי השמאל וזמן הקור על דרי הימין, והנטיה השמאלית ראש גדי והוא בהפך זה ושם מ"ב נקודות ראש טלה וראש מאזנים אמצעיים בין ב' רחוקים הב' נטיות ההפכיות הצרדים ונבדל זמן החום מזמן הקור מצד הימים והלילות ונתוסף כלילה בזה וכיום בזה וא"א לראות איכות זה הענין בראות העין כ"ש בעין השכל רק למי שידע הרכבת הנלגלים, ואם תמצא אם אדם מכיר באמת בחכמת התכונה והוא יראך כל זה בכלים הנקרא בעלי הנרון בראות הרגשך ועין שכלך ואם תהיה מן החכמים ותצטרף לדעת כי

מהנה הכירו בני אדם תכונת המרחצאות ושמנו בית קר ובית
אמצעי ובית חם כי כאשר יכנס אל הקר לא יעקק מיד אל החום
עד שיהיה באמצעי תחלה וכן ביציאה והיה כלו מפחד בריחת
הטבע ושלא תגיע המיתה פתאומית מרחיקת ההפכים. זה רצה
באמרו ג' אמות בשנה וג' אמות בנפש ב' הפכים ואמצעי
ביניהם מתקן ההפכיות מסכים עם כל א' מצד וחולק מצד.
והנה הקיץ והחורף הם המשימים והסכמה בין הקור והחום והם
נחשבים פרק א' מפני שהם. על קו א' והוא קו השוויון כי באותו
שתרד השמש בראש מלה וראש מאזנים מתגלגלת על קו שוה
לא תמה לא ימין ולא שמאל וישוה הזמן בעת ההיא בקרירות
ובחמימות וישוה היום והלילה בשני הימים ההם לזאת הסבה
אשר זכרנו אחר מכאן יתחלו להשתנות בתוספת וחסרון ובאורך
ובקוצר ובקרירות ובחמימות. ואמר ג' אמות אמש ב' היסודות
וב' היסודות האמצעיות המתקנות בין ההפכיות תחשבנה יסוד
א' מצד השווי אשר זכרנו. זה כלו הנהגת רבון כל העולמים
והוא העליון על כל המנהיגים ית' שמו. ואמר ג' אמות בנפש
כי עולם הנפש והוא חוץ מעולם הגלגל אל צד הבורא ית' היא
ג' מעלות ראשנה צד אלהות והוא עולם השכל ומעלת עצמה
של נפש וסמוך לה מעלת נפש הבהמית. ולזה היתה נפש
המדברת אמצעית בין מעלת השכל העליונה ובין מעלת החי
הפחותה רע זה. ולזה נעשה אדם המעולה שכבעלי חיים
באשר יש בו הכח השכלי והכח הדברי. ואמרו המליך את א'

ברוח וקשר לו כתר וגו' דע כי פירוש שאר ההלכה הזאת מצאנוהו חסר ולא רצינו לשתף דעתנו בזה עם דעתו של מפרש פן נהיה לבזו אם יגיע ליד איש מבעלי הלשון יעתיקוהו ואין פירושו קשה על המבין.

ו' כפולות בנד כפרת רום ותחת מזרח ומערב צפון ודרום והיכל הקודש מכון באמצע והוא נושא את כלם ואומר כי הביא אלו הו' אותיות הנכפולות שש פאות הגוף כי כל גוף בעל ו' פאות והם פנים ואחור ימין ושמאל רום ותחת והיכל הקודש באמצע רצה בו נקודת הארץ שהיא מרכזה כי לכל מרחק מאלה המרחקים הו' קו יוצא מכל א' מהן אל מקבילו ומהכרח שימצא לכל קו טהן נקודה תחלקה לב' חלקים ולזה תפעל הנקודה שתהיה מחלקת לג' קוים הנרמקים אל הו' פאות לשנים ויתקבצו חציי כללם על אותה הנקודה מפני כי מה שהוא סמוך אל הקו אל רום איננו מה שהוא סמוך אל תחת וכן בשאר ולזה יצטרף אל נקודה א' מתקבצת לכל החלקים והוא חצי לכלל הקוים וזה מסוד יצירת ה' ולזה אמר והיכל הקדש מכון באמצעי.

וענין אמרו והוא נושא את כלם מה שנקודת הארץ היא הנושא את כלם ר"ל כל העולם מפני שאם הארץ כדורית יש לכל נקודה מנקודתיה מקום והיא מקום לכלם ונושאת אתם ויש לך להשים לב ודעת ולהכיר מי הוא הנושא את הנקודה וטוה הסוד הגדול שהוא מסודות יתברך תכיר למה נבנה קדש הקדשים

באמצע העולם (מג) לפי שהוא נושא את כל העולם ואתר
תמצא זה בספר יחזקאל זה מקום מנוחתי וזה מקום כסאי
בפירוש הבנין.

עור תלה ואמר ו' כשולות בנר כפרת חקקן חצבן וצר בהן
ככבים בעולם ימים בשנה שערים בנפש ומהם חקק ו' רקיעים
ו' ארצות ו' ימים ולפיכך חבב שביעי תחת השמים אמר כי
הורה בזה המקום על השביעיות הנמצאות בעולם והם הככבים
הז' זגלגליהם הז' בעולם האמצעי והאקלימים (מד) הז' בארץ

(מג) ודעת רז"ל כן במס' ד"א וזמא פ"ט העולם הזה דומה לגלגל
עינו של אדם לכן שבו זה אוקיינוס שמקיף את כל העולם שחור שבו זה
העולם קומט שבשחור זה ירושלים פרצוף שבקומט זה בית המקדש עכ"ל
ועיין בירושלמי יומא פ"ה ה"ד למה נקרא אבן שתייה שממנה הושתה
העולם ועיין בספרי דגל מנשה ובחיי פ' שמות ובפירוש ס"י לר"י ברצולוני
ובמורה ח"ג פרק ט"ה.

בפירוש ס"י לר"י ברצולוני מביא אלו הדברים ועיין בר' בחיי פ'
שמות ובספרי דגל מנשה ובזכריה ד' ו' בפירוש הראב"א וז"ל על דרך
שהזכיר בעל ס"י והיכל הקודש מכון באמצע וכו' והרב אבן עזרא מזכיר
ספר יצירה בתהלים ובקהלת שתי פעמים, ועוד כמה פעמים בפירושו, ואף
שהרמב"ם לא הזכיר בפירוש בשום מקום את ס"י ובלי ספק היה לנגד
עיניו ושאל ממעינו מאמרים המוזכרים בהלכות יסודי התורה נבשתמש
בלשונו כמו שכתב שם בס' ב' בהלכה י' אין כה בפה לאומרו ולא
באזן לשמוע וכו'.

(מד) הדר"ק תהלים ט"ח ג' כתב כי הישוב נחלק לשבעת חלקים

והימים הו' בשבוע וכלי ההרגשים הגופנים שהם האזנים והעינים והנחיריים והפה הכולל הטעם והמשיש בלשון ובחך. עוד תלה ואמר ב' אבנים בונות ב' בתים ג' אבנים בונות ו' בתים ד' אבנים בונות כ"ד בתים ה' אבנים בונות ק"כ בתים ו' אבנים בונות הש"כ בתים ו' אבנים בונות ה' אלפים ומ' בתים מכאן ואילך צא וחשוב מה שאין הפה יכולה לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע, כבר קדם הפי' בזה בהלכה שלישית פירוש מספיק והגרנו על שכל הלשונות נכללות בצרוף אלו כפי טבע הלשון ועל שהרוב לא יעלו המלות בהרכבה יותר מחמש בשרש ואולם בתוספת אפשר להעלות יותר. והנה בלשונו רב השרשים מג' אותיות והמעט מכ' ומעט מהמעט מה'. משיגי השרשים הם המוספים במלות כרמות בגדיכם ששרשו בגד והשינוהו ג' אותיות היו"ד לסמיכה והכ"ף לנוכח והמ"ם לרכים וכיוצא בזה

והחלקים האלה נקראו בלח"ק גופות ובלשון ערבי איקלימים אמר כי כל אדם שיצא מנוף אחד לנוף אחר יחלה בהשתנות האויר ואויר של א"י כל שכן אויר ירושלים היה יפה נוף והיה משיש כל הארץ כי אפילו היו באים שם חולים היו מתרפאים כי אוירה ממוג וטוב עכ"ל וראה בספרי דגל מנשה, והרמב"ן כתב כי ירושלם עדין אוירה טוב וזבת חלב ודבש ליושבים בה ועשה זה המשל עליה דמיתוך הורחי לאשה אשר בנה מת בחיקה והחלב בשדיה למכאובים ותניק גורי הכלבים, ובירושלמי כלאים פ"ט ו' ימים סוככים את א"י וצ"י רש"י ד"ה א' י"ז בשם יוסיפון ובירושלמי שביעית

השפוט על כל מוסף על השרש מצד הקנינים וזכר ונקבה רבים
 ורבות נמצא ונעלם ונוכח כפי בחינת אלו הכללים תבאנה
 התוספות המשיגות לשרשים, וכאשר תרצה לדעת במה יצאו
 מהדוגות הצרופים תערוך היוצא על מה שהוא סמוך לחשבונך
 המשל כדמות ג' אותיות שבונות ו' בתים אם תרצה לדעת כמה
 יצאו מהר' תערוך הו' שיצאו לך על הד' והם כ"ד וכן תערוך
 כ"ד על ה' והם ק"כ וכן בכל כפי זה הדמיון כמה יצאו מן
 הצרופים וזה ילך אל לא תכלית אם תמצא אותיות אין תכלית
 להן וע"ב אמר בעל ס"י מכאן ואילך מה שאין יכולה לדבר ואין
 האזן יכולה לשמוע, עוד תלה ואמר י"ב פשוטות הווח שו לנ
 סע צק יסורן ראה שמיעה ריחה שיחה תשמיש מעשה הלוך
 רגו ישחוק הרהור שינה חכמה זכר י"ב אותיות הפשוטות
 הנפרדות בלשון העברי וקראם הפשוטות כי הם ו' נכפלות
 תורה כל אחת על ב' נעימות וכל א' מן הפשוטות תורה על
 נעימה אחת. עוד שהוא ציורם כחכמות ועשה כפי מספריהם
 מן הפעולות הנמצאות באדם והם השמע והראות והריח והטעם
 והמשיש והתשמיש והתנועה והמחשבה והשינה והמלאכה
 והשחוק והרגו תצטרף לדעת אתה הקורא ספרי זה למה חלקתי
 על מה שאמר באלו הי"ב בעל ס"י כי ספר אשר בו סודות לא
 היה אפשר לזכור קצת החושים החצונים ולהניח קצתם ועוד כי
 ההלוך איננו פועל מן הפעולות המיוחדות לאדם לבד וכאשר
 זכר הרגו לא הוצרך לזכור שכיכת החימה ולא זכר הבכי שהוא

כנגד השחוק וזכר השינה ולא זכר היקיצה וכן זכר החכמה ועוב הסכלות. ואני אומר כי יש דברים נכנסים בדברי א"א ע"ה מן הפירושים ולרוב הזמן באו אנשים סכלים ושתפו הפירושים וגרעו והוסיפו ונאבד האמת ביניהם זכאשר בא לידנו ראינו שנתקן הפרק הזה כפי כחנו וזכרנו ההרגשים והתשמיש אחר שהוא שרש גדול לחי שכוללת השלמת מה שבעולמנו והמחשבה מצד שנתיחדה באדם מבלתי שאר ב"ח והשינה שהיא שלמות החי בתקנת המוג והמלאכה לשלמות מחית האדם והצחוק (מה) שהיא סגולה לאדם וכן הרוגו וזה התקון מצד היות הספר מיוחד לזקן הנכבד והבן ירחמך האל.

עוד אמר מרתן י"ב אלכסונים מורח מערב צפון דרום גבול מורחית צפונית גבול מורחית דרומית גבול מורחית רומית גבול מורחית תחתית גבול מערבית צפונית גבול מערבית (מה) לכן נמצא ברז"ל דברי בדיחותא כדי לשמח הלב ולהרחיבו אחר שיגע החכם בעיון דק ובלמוד החלכות החמורות והשטות העמוקות ובשבת ל"ב דרבא מקמי דפתח להו לרבנן אמר מלתא דבדיחותא וכן אמר הראב"ע בתחלת פירושו על איכה וזה לשונו ומהם להרויח לבות נלאות בפרקים עמוקים, ולא זכר בושה שהוא כנגד החצוף ועי' ירושלמי ערלה פ"א ה"ד סימנה דאכל מן חבריה כהית מסתכלא ביה, ומה שכתב שרוגו היא סגולה לא ידעתי ובירושלמי קדושין פ"ד ה"א שלש סתנות טובות נתן הקב"ה לישראל רחמנין וביישנין וגומלי חסדים וכו' ושם הי"א רוב בני אבות ביישנים והרמב"ם בשמונה פרקים פ"ו חשיב מהמדות הפחותות הרוגו והכעס ועי' סנהדרין קי"ג.

דרומית גבול מערבית רומית גבול מערבית תחתית גבול צפונית
 רומית גבול צפונית תחתית גבול דרומית רומית גבול דרומית
 תחתית ומרחיבין והולכין עד עדי עד והם זרועות עולם. אמר
 שהשם שם אלו הי"ב אותיות כמדת י"ב פאות אשר בהם יודעו
 גבולי הארץ הכללית וגדולי חלקיה המזרח הראוי והמערב הראוי
 והם מביטים אל ראש טלה וראש מאזנים מאופק השווי ואופק
 כלל מדינות הארץ והמזרח העליון והמזרח השפל עוד דרום
 הראוי והוא הקוטב הימיני תחת ראש גדי אצל הכוכב סהיל
 הראוי והקוטב השמאלי תחת ראש סרטן אצל ככב פרקדין
 אצל בנות עיש עוד הדרום העליון והתחתון אלו י"ב גבולים
 ועוד פאות הרוחות ר"ל פאות העולם והם רוחות העולם. עוד
 א' סמוך לזה י"ב פשוטות הו זח טו לו סע צק חקקן צרפן וצר
 בהם י"ב מזלות בעולם וי"ב חדשים בשנה וי"ב מנהיגים בנפש
 ב' ידים ב' רגלים ב' כליות טחול כבד מרה המסס קיבה קורקבן
 עשן כמין טריבה וערכן כמין מלחמה גם את זה לעומת זה
 עשה האלהים, ואמר שהוא שם אלו הי"ב אותיות כנגד י"ב מזלות
 וחשב שמהן נבראו וכן י"ב חדשי השנה וכן י"ב מן האדם ר"ל
 האברים הכלים הפועלים אשר הם הידים והרגלים והכליות
 והטחול והכבד והמרה והמסס (מ).

(מ) במ"ד פ' ויקרא פ' ג' חשב האסטוטמכא והמסס וברש"י בפ'
 הריאה המסס בכהמה הוא הרקבן בעוף, וצ"ע מה שכתב המורה ח"ג
 פ"ח הכלי מן הנקבה. קתה וקיבה שם האסטוטמכא,

והמעי הצם ונקרא צם בי אין מוזן נשאר בו כי הוא מעבר ואנו
 קוראין אותו כרכשתא והמעי הישר ונקרא ישר מפני שיש לו פה א'
 תכנס פסולת המאכיל עד שיצא ממנו והוא בעוף הקורקבן.
 ואמנם פי' אמרו עשאן כמין מריבה וערכן כמין מלחמה כי כל כח
 מכחות אלה האברים הכליים חולקן קצתן על קצתן מצד הפכויות
 השקועות בהם כי האצטומכא בערך אל עצמה היא קרה ולחה
 והכבד חם ולח מבשל וחמימותו עומדת כנגד קרירות האצטומכא
 והושמה המרה ביניהם כי היא לעיטת המרה הארומה והיא
 חמה ויבשה והושמו בה שתי פיות הא' שופך אל האצטומכא
 לעמוד כנגד קרירותה ועוזרה על בשול המוזן והפה האחר שופך
 אל המעיים ועוזרם לרחות מה שהגיע אליהם מן הפסולת והושם
 המחול קר ויבש לעמוד כנגד חמימות הכבד ולחותו ונשפך אליו
 מה שנשאר בכבד מן המרה השחורה אשר היא קרה ויבשה.
 ואלו באנו לבאר כל זה היו הרברים ארוכים וכבר בארנו כל זה
 בספר אשר חברנו בשתן. ולזה אמר גם את זה לעומת זה עשה
 האלהים כי כל הפך יעמוד כנגד הפכו ויקבילוהו עד שלא ינצח
 כי אלו היה מתנצח לנטרי היה משנה אותו ומחזירו לדמות
 עצמו ומכטלו וחכמת הכורא תגזור שלא יבטל דבר ממה
 שגזרה חכמהו. עוד אמר שלש אמות שהן שלשה אבות שמהן
 יצאה אש ורוח ומים. אמר המפרש כבר פרשנו זה פעמים
 בזה הספר שהאש והמים הפכיים והמתקן ההסכמה ביניהן היא
 הרוח וכן בשנה ואמנם בנפש מפני שכל חי בעל נפש הוא

מירכב מהפכים הסרה האדומה והמרה השחורה והרם והליחה
 הלבנה והשתי לחות האמצעיות פירשנום כדמות בארבעה פרקי
 השנה. ואמרו זכר ונקבה זכר באשם ונקבה באמש (לפנינו פ'
 שלשי להיפך) כי זכרנו במה שעבר כי אמש אש מים שלום
 הקדים הא' כזכר על המים מצד היותו יותר מו) חם בטבע מן
 הנקבה ושם השי"ן לעזרו כרי שלא יגבר האש על המים ויכלהו
 ובנקבה שם השי"ן באמצע כי החם שלה יותר חלוש ע"כ האדם
 כאשר זמים סמוך ורצה להיותו על שהזכר מזוג יותר חם ממזוג
 הנקבה. ואמנם אמרו יצר משהו אמש ועשה את אינו ישנו
 וחצב עמודים גדולים מאויר שאינו נתפש. זה המאמר מופלא
 היא כי המעולה שבבריאות היא המצאת דבר מלא דבר ואמרו
 חצב עמודים גדולים מאויר שאינו נתפש רצה בזה כי הרוח
 הווחל המונע עצמו מלהתפש בכף היד נושא כוכב גדול וגופים
 כבדים ר"ל גוף הגלגל וגוף הארץ כדמות העומדים הגדולים
 הנושאים הכבר הגדול. עוד אמר שלש אבות ותולדותיהן ז'
 כבשים וי"ב נבולי אלכסין והראיה לדבר והעדים נאמנים עולם
 שנה נפש חוק עשרה שבעה שלשה וי"ב פקדים בתלי וגלגל
 ולב ג' אש מים רוח אש למעלה מים למטה ורוח חק מכריע
 בנתיים וסימן לדבר האש נושא את המים מ"ם דוממת שי"ן

(ז) ע"כ אמרו רז"ל ירושלמי כלאים פ"ח הלכה ג' ובשאר מקומות
 בתלמוד הלבן מן האיש שממנו מוח ועצמות והגידים והאודם מן האשה
 שממנה העור והבשר והדם וכו'.

שורקת אל"ף חוק מכריע בינתיים תלי בעולם כמלך על כסאו
 גלגל בשנה כמלך במרינה לב בנפש כמלך במלחמה. דע כי
 זה פרק לקח לקבץ הנפרדות וזכר המקובצות ואמר בג' אבות
 ותולדותיהן רמו על ג' עולמות רוחני גלגלי טבעי ורצה
 בתולדותיהן אישיהן כי אלו הג' אותיות (עולמות) הם כל המושג
 בשכל ובהרגש לא זולת זה. ורצה בו' ככשים וצבאותיהם ו'
 ככבי לכת ורצה בצבאותיהם שאר הכוכבים כי הגורה בזה
 העולם אמנם היא בו' לקרבותם ורחיקם מן הארץ ושאר הכוכבים
 עוזרם לפי שיודע למוג קצתם בקצתם. ואמרו י"ב גבולי אלכסן
 רצה בו עולם הגלגלים כי הי"ב מולות עליהם יבא ההיקש בכל
 חככים אשר הם אישי העולם וזה נראה מאמרו ותלוין בתלי
 והתלי הוא מקום בגלגל הנקרא תנין והוא הקו הנמשך מן הראש
 אל הזנב והם חתוכי גלגלי הכוכבים המיוחדות לגלגליהם היוצאים
 מן המרכז ומה שהוא מצד הגובה יקרא ראש ומצד השפלות
 יקרא זנב ומה שביניהם יקרא תנין והוא דומה אל דג מה דק
 הראש והזנב דק וגדול הבטן וכאשר א' בזה המקום י"ב גבולי
 אלכסונין אמרנו שרצה בזה י"ב מולות. ואמרו ראה לדבר עדים
 נאמנים עולם שנה נפש רצה שעולם הגלגל י"ב מולות והשנה

מ"ג) המולות הם כדמות בעלי החיים וכן מצינו בירושלמי ר"ה ס"ב
 ה"א ראשו דומה לעגל אזניו דומות לגדי. גם בצמחים נמצא כן דודאים
 כתב הראב"ע הם על צורת בן אדם כי יש להם דמות ראש וידיים וראה
 בפירוש המשניות להרמב"ם במס' ע"ז ס"ג ובפרק ד'.

י"ב חרשים והנפש י"ב ענינים ר"ל מעלות פי' י"ב מעלות לנפש
 אצל החכמים שהנפשות ד' גלגלית מדברת בהמית צומחת ולכל
 אחת ג' מעלות מעלת המדברת הראשונה היא הנסמך ממנה אל
 עולם השכל והשנית אשר באופק המדברת עצמה והשלישית
 הנסמך ממנה אל הבהמית וכן הבהמית יש לה ג' מעלות
 הנסמך אל המדברת והאופק עצמה והנסמך אל הנלגל. עוד נפש
 הגלגל הסמוך ממנה אל הנבדל וזה החלק אינה בגוף ונפש
 הגלגל אשר היא בגוף הנלגל כי הוא ראשית הגופים בעלי הנפש
 עוד מעלה הנסמך ממנה אל הסמוך לנפש האדם המדברת אל
 שהיא נסה מאשר שבגלגל כי גוף הנלגל יותר פשוט מגוף אדם
 מי הרכבת הגלגל אחת וטבעו א' וולת הטבעים הד' והאדם
 מורכב מד' טבעים וע"ז אמר ג' עדים נאמנים גלגל שנה נפש
 אמנם אמרו חק-עשרה ו' וג' ר"ל כי העולם והשנה והנפש ג'
 והככבים ו' כנגד הימים הז' אשר זכר הנה העשרה והי"ב אשר
 זכר הם המולות וחדשי השנה ומעלות בנפש כאשר פירשנו. עוד
 אמר פקידין וגלגל וז' רצה בו שהם פקדון בתנין ובגלגל והוא
 התנין המקיף כל הגלגלים וכל הגלגלים מקיפין בו. ואמרו ולב
 ר"ל האש והמים והרוח וזכר הג' ולא זכר הארץ כי יסוד הארץ
 הוא הקודם בטבע לשאר היסודות כי הוא מרכז לכל והוא המעט
 שגד אל הסמוך לה כשאר היסודות אבל הג' אשר זכר השנוי
 בהם תמיד יום ולילה בחלקיהם לא בכלל ויתהווה קצתם מקצתם
 לא כן הארץ כי היא קרה ויבשה מקוימת מועצת השנוי רק אל

עצמה כמו דומם היא משתנה ר"ל ברמות מה שיתהוו ככטנה
 מן המוצאים אשר הם ממינה בכובד ובמנוחה ולזה אמר אש
 למעלה ומים למטה ורוח מכריע ביניהן שם האש להיותה
 עליונה שביסודות ושם האויר אמצעי מתקן ביניהן והפיל זכרון
 הארץ מפני שהוא מרכז לכל ולולא ככרותה ומנוחה לא היה
 הגלגל מתגלגל עליה, ית' שמו אשר גלה סודותיו לנביאו
 הפילוסוף (מט) השלם אשר הקיף כג' החכמות ולזה לא יכיר דבריו
 אלא מי שעיין בחכמות השלשה. ואמרו סימן לדבר האש נושא
 למים רצה בו כי האש עומד כנגד המים כי זו חמה ויבשה
 והמים קרים ולחים ולזה הם הפכים זה כנגד זה טבל צד והרוח
 מכריע ביניהן. ואמרו הלי בעולם כמלך על כסאו ר"ל ראש
 התלי במלך יושב על כסאו כי ראשו הוא עליית חתוך הגלגלים
 מסודר ומקוים בלתי סר מענינו שופט כלל הגלגלים אשר בו.
 ואמרו גלגל בשנה כמלך במדינה רצה השמש כי השמש היא
 פועלת השנה וימיה בשלוש המלך על אנשי המדינה. ואמרו לב
 בנפש כמלך במלחמה מפני שמשכן החום הטבעי אשר הוא

(מט) קרא לא"א פילוסוף וברש"י לך ט"ו ה' צא מאצטגנינות שלך וכו'
 שא"א היה תווה הכוכבים, וביוחסין ריש מאמר א' וו"ל וקרא בקתדרא
 במצרים התכונה כדי להודיע מצד התנועות על היחוד הראשון וכי הוא
 בראם כאשר זה גלוי בספר דברי הימים לנוצרים ע"כ, וב"ב ס"א ביום
 שנפטר א"א ספרו לו כל אומות העולם אוי לו לעולם שאבד מנהיגו אוי
 לה לספינה שאבד קברניטה וראה במורה ח"ש סוף פרק כ"ב,

מבוע התחלת הראות הנפש בחי אמנם הוא הלב והלב הוא מלכה וכאשר יקרה הלב יכבה החום הטבעי וימות בעל הלב (ג) ואח"כ יעלה הנפש ויבטל היותו חי בעל נפש כמו שתבטל המלחמה ויאבד החיל כאשר ימית המלך הבן זה הסוד אתה הקורא ספרי זה. עוד לקח להודיענו בהפכיות הנמצא אשר נתקים העולם בו ואמר גם את זה לעומת זה עשה האלהים טוב לעימת רע טוב מטוב ורע טרע טוב מבחין הרע ורע מבחין את הטיב טובה ננוזה לטובים ורע שמורה לרעים אמר כי ה' ברא העולם מענינים נגדיים חם וקר ולח ויבש וכבר דברנו מזה בזה הספר בדרך מספקת אין צורך לכפלו והטוב מקביל אל הרע והטוב בא מן הטובים והרע מן הרעים אמנם הטוב יורה על הרע ויגלהו ובן דרך ההפכים כי ההפך יגלה הפכו מפני שהוא נגדו ולזה יתגלה המנוצח ויעלם המנוצח ואמרו טובה ננוזה לטובים רצה להורות כי הטובה היא נשמרת לטובים והוא בהפך זה. עוד דבר על הנ' ועל הב' שלשה לברו א' עומד ו' חולקין ג' מול ג' ואחד מכריע בינתיים י"ב עומדים במלחמה ג' אהובים ג' שונאים ג' מחיים ג' ממיתים ג' אהבים הלב והאזנים והפה ג' שונאים הכבד והמרה והלשון ג' מחיים ב' נחירים והטחול

(ג) ולא דוקא ימות אלא כל שיקרה הלב יכבה החום הטבעי ויחלש ויעשה עמו מלחמה וכעין זה בדמיון מלחמה מצינו בירושלמי 'ביצה פ"א ה"ו אבנים שישבנו עליהן בנערותינו עשו עטנו מלחמה בזקנותנו עכ"ל, וכן מצינו להיפך ברו"ל ודע והבין.

ג' ממיתים ב' נקבים והאף אמר כי ג' מן המספר בעבור כי הם ראשית הנפרדים כל א']מהם נפרד עומד בעצמו וזה כי הנ' אינם נחלקים רק אל אחרים והוא אחד אחד אחד וזהו הברלים. ואמת כי הו' אינם נחלקים אל אחרים כי הנ' כנגד הנ' והא' מכריע ביניהם ולזה אמרו החסידים כי הו' אינם נולדות ואינם מולידות ר"ל כי לא הורכבו ממספר ולא יתרכב מהם מספר וזה כי ראשית המספר הם הב' כי הא' אינה מספר אבל הוא סבת המספר וכבר בארנו באור זה במה שעבר, ואחרית המספר הם ט' כי הו' הוא א' לק' כאשר בארנו והנ' לא נתרכבה מדבר כי אין לה חצי ולא כפל כי כפלה אשר י"ד יצא חוץ מן המספר ויחס הו' הוא יחס כל גוף בעל פאות כי הגוף ו' קצוות ונחלק האמצעי והיא הנקודה אשר הקוים היוצאים סבל צד נחלקים עליה לב' חלקים כאשר בארנו וכבר פירש רס"ג בזה דבר ובחן פירושי ופירושו ותכיר האמת. ואמנם מאמר בעל ס"י ב"ב מספרים וממה שיתאר ממה שביניהם מן ההפכיות כבר הודיע בזה הסוד הגדול הנורע לראשי הנביא א"א כאשר ידע שהגלגל נחלק ל"ב מולות והיו המבעים ד' מינים הפכיים כאשר פירשנו. חקק מן ה"ב מולות ג' אשיים ג' אורים ג' ארציים ג' רוחניים מלה אריה וקשת אשיים סרמן עקרב דגים מימים תאומים טאונים דלי אורים שור בתולה גדי עפריים נא) ולזה אמר ג' אוהבים

(נא) וכן כתב הראב"ע בספרו למשאלה בקדרות השמש והלבנה בשער ג'

ג' שונאים וא' י"ב עומדים במלחמה. עוד פירש זה בפירוש מספיק להטון עוד כי כל נביא וחכם יצטרך לרבר אל ההמון בדרך שיביגו. אמר ג' סחיים ג' מליתים ואמנם הנ' האהיבים הלב והאונים והפה כי מה שידבר הפה ישמעוהו האונים ומה שישמעוהו האונים יקבלוהו הלב ויעשו הפה והאונים עובדים הלב והלב אוצר באוצרו מה שיביאו אלה הנ' מצד זה אוהבים זה לזה נכ). ואמנם הנ' השונאים הכבד והמרה והלשון מפני שהכבד סדרכן לבשל המזון מן האצטומכא ויהיה נמצא מן האצטומכא אל הכבד בערקים הנקראים בלשון ערבי מאסריסא ירמחו הכבד ועשהו דם מתוק נקי ויחלקוהו על עלות הגוף ושפלותו כדי שיהיה נזון בו והמרה תפעול בהפך זה שהיא תמשוך לעצמה הפסולת המר מן המרה הארומה הנותנה לה הכבד מן המזון כאשר יזכך הדם ויפרשהו מעצמו אל הכיס הידוע הנקרא מרה וכאשר יגיע אליה תוציא מפיה העליון דבר אל האצטומכא לעמוד בו כנגד קרירותה ויעורה אל הבישול ומפיה השפל דבר אל המעי התחתון ולעזור ההוצאה הטבעית והמאמר בזה יארך ואין זה מקומו וכבר פירשנו זה בספר אשר חברנו בשתן. ואמנם חבור הלשון אל אלו ושמו בגבול השונאים מפני שהלשון הרכבתו הרכבת שווי

(כ) מה טוב ומה נעים אמרו רבותינו בירושלמי תרומות פ"ח ח"י כל האברין תלוין בלב והלב תלוי בכיס וע"ש ותבין המשל איך הלב בכיס תלוי לפי הרב המפרש ועי' במ"ד קהלת ז' י' דברים שמשמשין את הנפש וכו'.

ומעמו העדיבות (?) והערבות היא הרכבה מה שכין המתיקות והמרירות ולזה תשתתף עם בעל המתיקות שהוא הכבד ועם בעל המרירות שהוא המרה. ואמנם שומו ג' מחיים ג' סמיתים ב' הנחירים והטחול מפני אשר שמהנחירים יכנס הרוח הקר לנשב על הלב ומהם יצא הרוח העשני הנותר מהכשול ומלהיבת החום הטבעי בלב והטחול הוא אשר ימשוך אל עצמו הפסולת של מרה השחורה אשר יבדלהו הכבד מוכוך הרם וידחהו מעצמו כדי שלא יזון ממנו החי שאלו היה נזון ממנו היה סמיתו ולזה היתה הסבה במחיים ואמנם אמרו ג' סמיתים ב' נקבים והאף שאלו נסתם האף שעה אחת (נג) היה האדם מת כי בו מקבל הנשימה להכנסת הרוח הקר מחוץ ולהוצאת הרוח העשני מבפנים וכן אלו נסתם נקב האבר או נקב היציאה הנדולה היתה ההוצאה נמנעת וימות החי. עוד תלה ואמר כ"ב חפצים בגוף י"ב מנהיגים וז' שערים וג' אמות א' על גבי ג' וג' על גבי ז' וז' על גבי י"ב וכלן אדוקין זה בזה ונתלין זה בזה ואמנם הג' אמות הם הג' אברים הראשונים אשר הם בגוף המוח והלב והכבד וז' שערים ב' עינים ב' אזניים ב' נחירים והפה הי"ב מנהיגים הם הלשון והשנים הושט האצטומכא הריאה המרה (נג) ומה יפה נוסת קרמונים בברכת אשר יצר וכו' אמילו שעה אחת, ראה בכוזרי מאמר ג' וז"ל וכמה גדולה הברכה הזאת בענינה וכמה סתוקנות מלותיה למי שהוא מסתכל בהם בעין האמת שהקדים תחלה בחכמה וחזותם ברופא כל בשר ומסליא לעשות וכו' עכ"ל ועיין הישיב במדרש תנחומא פ' שמיני וז"ל ולכך אנו אוסרין בכל יום ברוך וכו' אשר יצר וכו'.

המחול הכליות. הכצים האבר הזכרי הרחם הנקבי ידים ורגלים.
 אמנם הלשון הוא כלי לדבור ומניע למוון אשר בפה ואמנם
 השנים והמלתעות לחתוך המאכל וטחינתו עד שירד אל
 האצטומכא למחון ויקל עליה לעכלו והושמ להיותו צנור להבאת
 המאכל מן הפה אל האצטומכא ולזה נרמז בקצחו כדמות כבע
 שפל פוגש למאכל ומונעו מלרדת אל הקנה ויורידהו אל
 האסטומכא. אמנם האסטומכא כדי לכשל המוון אשר ירד אליה
 מחון ואז יקל עליה בשולו והבדל עכרירותו. סוכותו וישנה דם
 כדי שיוון בו הגוף ואמנם הריאה והקנה שלה להכניס הרוח
 הקר מחוץ והוצאת הרוח החום המלוכלך מבפנים ואמנם כים
 המרה כדי להטמין בו פסולת המרה הארומה אשר היא מרה
 כלענה והיא הנותרת בזמן הכשול עד שישאר הוך מן הדם
 להזין בו הגוף ועוד בעבור עזר האצטומכא אל הכשול אשר הוא
 עצבית וכל העצבים הם קרים והקר לא יבשל דבר. ואמנם
 המחול להיות אוצר בו הכבד מה שהותיר מן הדם מן המרירה
 השחורה הארצית ואמנם הכליות כדי למצוץ יתרון הדם אשר
 שלחו הכבד למטה בגוף להיותו נוון כדי שלא יצא מן השתן
 ויאכזר ולזה היה מראה הכליות כדמות בשר מעט אדמומית כי
 אין מדרך המבע להפסיד. עוד הכצים בזכר ובנקבה והם בזכר
 נגלים עם האבר ובנקבה נעלמים עם פה הרחם תחת העור
 וכבר שמו אנשים מן הראשונים הכצים מן האברים הראשים (נד)

(נד) עיין באהלות ס"א משנה ה' ובכורות פ"ו משנה ה' ובירושלמי

לעלת בשול הזרע בהם והזרע עלת ההולדה ודרכו מן האבר
 בזכר שופך אל כים הרחם אשר הוא מהופך ובהתחברות שניהם
 תשלם התולדה. ואמנם הידים למלאכה ולמעשה והכנסת
 המאכל אל הפה ואמנם הרגלים להעתיק לבקש המזון. וכאשר
 השלים מזה אמר וכיון שצפה א"א ע"ה והביט וראה אז נגלה
 עליו ארון כל ונו' עד סוף ושלוש נכ).

יבמות פ"ה ה"ב כל שאין לו אלא ביצה אחת אינו מוליד ועיין בקרושין
 כ"ה א' ושם חשב הבצים מן האברים הראשים,

(נכ) הכ"י אשר נעתק ממנו נכתב מאיש אחר שמו אברהם ספרדי כי בן
 יחתום שמו באיזה שירים הנמצאים מאתו בכרך זה בכ"י מסש, ובכרך
 הזה בעצמו נמצאו עוד איזה ספרים ובסוף ספר רוח הן שם נמצא אני
 הסופר יודא בר יעקב ז"ל כתבתי לסהר"ר אברהם יצ"ו רוח החן והסורה
 זהוידוי ושאר ספרים קטנים וסיסתיו ביום ה' י"ב לחדש אלול שנת רי"ז
 לפרט באלף הששי השם יתברך יזכהו כו' והוא הוא אברהם הספרדי
 זלפי זה. נזכר לשער באיזה זמן נכתב פירוש הישראלי, ע"כ מצאתי
 בכ"י אשר העתקתי.

ראיתי פה להעתיק מה שמצאתי בכ"י בריטש מוזיאום בסוף
 פירוש ס"י לר"א סגרמיוא, איך לעשות גולם ע"י ס"י (והכ"י הנ"ל נעתק
 ע"י החכם ר' אליהו בחור מחבר ספר תשבי 27.199) וז"ל העוסק בס"י
 יש לו לטהר עצמו ללבוש בגדים לבנים ואין לו לאדם לעסוק יחידי כי
 אם ב' או ג' דכתיב ואת הנפש אשר עשו בחרן וכתיב טובים השנים
 מן האחד וכתיב לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר לכך התחיל ב'
 בראשית ברא, ויש לו ליקח קרקע בתולה ממקום הרים שלא חפר שום אדם

נקבל אבל שכלנו סכל להבין את זאת, ונראה שלבעלי תלמוד ירושלמי היה מזור דבר זה כי הנה מצינו בירושלמי סנהדרין סוף פרק ו' וז"ל אמר ר' ינאי מהלך היונא בהדא איסרטא דציפורי וחזית חד מיניי נסיב צרור וזרק ליה לרומא והוה נחת ומתעביד עגל ולא בן וכו' אם מסכנסין הן כל באי העולם אינן יכולין לבראות יתוש אחד ולזרוק בו נשמה וכו' וכו' אמר לי אין אכלת מינה מעשה הוא ואי לא אחיות עינים הוא עכ"ל ויש מפרשים מעשה הוא ע"י ס"י ואינו נראה מפני שבאמת לא נזכר בירושלמי ס"י כלל ואיך ירמו מעשה הוא על דבר שלא נזכר בשום מקום בו, ומחור הוא פירוש הי"ט מעשה הוא ע"ד הפלגה יע"ש, וכן אמרו במ"ר פ' לך על א"א בעל ס"י ואת הנפש אשר עשו בחרן אם מתכנסין כל באי העולם לברוא אפילו יתוש אחד אינן יכולין לזרוק בו נשמה ואת אמר והנפש אשר עשו אלא אלו הגרים שגזירו עכ"ל, ראה בעין שכלך אתה הקורא שהירושלמי הג"ל מדמה ההיא מעשה דמתעביד עגל לבריות יתוש אחד, וראה איך היה דבר זה מזור בעיני הראשונים כמו להרב המפרש ולהחכם ר' שבתאי דונוליו ולר' יהודה הברצולוני ולהכוזרי שכולם פירשו ס"י ולא נמצא בדבריהם שום רמז מזה, ועוד שבס"י נוסף לא מצינו מדבר מזה, ובעלי הקבלה נמשכו אחר ס"י הנזכר בתלמוד שעשו מעשים כאלה, ודברי חז"ל הנאמרים בדעת צריך פירוש כמו שארי דבריהם בדברי הגדה,

ועתה בהשלמת עבודתי זאת ביום ג' י"ז תמוז שנת תרט"ב לס"ק פה לונדון קורא אני בסגנון הלשון של הירושלמי (בכורים פ"ג ה"ג) וז"ל כל מי שאינו מכיר מעשיו של אברהם יכיר מעשה של ר"י הישראלי בביאורו על ס"י.

ס פ ר

למשאלה בקדרות

מהחכם ר' אברהם אבן עזרא

חברו בשנת תתק"ח לאלף החמישי

כתב יד אקסטרד (No. 2023)

בשם האל אתחיל : זפר למשאלה בקדרות (6) הלכנה
זהשמש וחבור הכוכבים ותקופות השנים ויש בו
י"ב שערים :

הראשון : מפאת הנלגל ומן הכוכבים ומעשיהם בעולם.

השני : מתהלכות ההפוכים זהו מבעלי הככבים באקלימים.

השלישי : במזלות ותולדתם קרים וחמים ואיזה מהם מתהפך
ומיום או מלילה.

הרביעי : בתקופות השנים.

החמישי : בקדרות השמש והלכנה באמצעיתם.

הששי : בהשתנות העתים בעבור תנועות הככבים במזלות.

השביעי : בקדרות השמש הוראתו ומראיתו.

השמיני : בחבור הככבים ומפעליהם.

התשיעי : בחבור הככבים העליונים.

העשירי : במחברת הנרולה.

עשתי עשר : במחברת האמצעי.

שנים עשר : במחברת הקטנה.

ב ספר למשאלה בקדרות

שער הראשון מפאת הגלגל ומן הכוכבים ומעשיהם בעולם.
אמר משאלה (ג) כי יוצר הכל ברא הארץ ברמות עגול ונמע
הגלגל סביב הארץ מתגלגל בכל עת וזמן וחוק (בחוק) והארץ
עומדת בלא תנועה (ג) באמצע הגלגל שלא תטה ימין ושמאל
ועשה הארבע תולדות רוטם צומח חי מרגיש מתהפכים כפי
הפוך והכח לשבענה הכוכבים וראשי התלי והמולות וכל הכוכבים
יש להם כח עם שבענה המשרתים במפעליהם ובתולדותם
ומפעל הכוכבים בעולם (ד) ודומה לאבן שקורין מגנט שמושכת

קדרו יואל ב' י' ענין שחרות, ועיין בוהר וישלח כמו שחר איחו קדרותא
דצפרא ודא איהו נהורא דקיק, ובראכ"ע בראשית א' י"ד ולמועדים
לאותות על קדרות הלבנה והשמש, וראה בכוזרי מאמר ד'.

(ג) שם חכם ערכי Ma Sha Allah ושם זה הוא ג"כ מלה ערבית
שפירושה, מה שירצה אלוה'.

(ג) וכן כחב הרב בספרו העצמים וז"ל שאין למעלה ולא למטה דבר
עומד זולת הארץ לבדה וכו' וכן דעת הכוזרי מאמר שני ועיין פסחים צ"ד
ע"ב אולם האחרונים גלו חדשות בחכמת התכונה ודעתנו קצרה מלהכריע
עם מי האמת ועיין בספר הברית חלק א' מאמר ט' פ"ח.

(ד) ראה פירוש הרב עמוס ט' ו' וז"ל כי הארץ לא תעמוד בי אם בכח
שמים והמעלות הם גלגלי הרוח והקור והאש כי הם כולם גלגלים זה
למעלה מזה והנה אלה בין הארץ ובין השמים עכ"ל, ועוד כתב שמות ל"ג
כ"א וז"ל ודע כי כל הצמחים והחיים בארץ והעוף והבהמה והחיה והרמש
וכל אדם קשורים בעליונים כי הכללים קשורים בארבעים ושמונה צורות
הגלגל וכו'.

הכרז (ה) שקרובה אליו כך כל הצמחים והאילנים אשר על הארץ נבראים מחוץ ומתנועת הככבים וכל בנין העולם והריסות וכל מקרים בעולם הם מפאת הכוכבים (ו) והראיה על זה ענין

(ה) הרב בפירש התורה שמות כ"ח ט' מזכירו וז"ל כי כח ימצא בתולדת כל אבן ואבן כי יש אבן המושכת את הברזל.

(ו) והרב בפירש התורה בראשית י"א ה' כתב וז"ל מעשה התחתים תלויים הם בכח הגבוהים ומהשמים יתכנו כל העלילות וכו' ועוד כתב בפירש תהלים ע"ו הטוב והרע והכבוד והקלון הבא לאדם הכל במערכת הככבים וכו'. ובמ"ד ריש פרשה י' בראשית אין כל עשב ועשב שאין לו מול ברקיע שמכה אותו ואומר לו גדל וכו' כימה מעדנת את הפירות וכסיל מושך בין קשר לקשר וכו' מול הוא שהוא ממור את הפירות. והבהי פ' וילך ל"א וז"ל ולפי הירוע שקבע הקב"ה ברקיע מהלכות הככבים ונתן להם כח לפעול פעולות בשפלים והם במהלכם מועילים ומזיקים בעוה"ז והכל תלוי במול שהרי חכמי התלמוד ז"ל לא היו מבטלים ומכחישים פעולה זו אבל היתה ביניהם חכמה מפוארה וכו' ועיין במ"ק כ"ח א' ועיין בהראב"ע משלי י' וראה במ"ר בראשית פרשה י' ובמ"ר במדבר פ"ב שאברהם ראה במול שאינו עתיד להוליד בנים וכו' ועיין בתנחומא מקץ לאשפים אלו שדוחקין במול, והראב"ע בדברים ה' כ"ו וז"ל כי שורש כל המעשים והתנועות גזרות השם וכל הנמצאים תחת השמים כחם ותולדותם כפי המערכת העליונה עם השרשים למטה וכן עם המורכבים וכן כפי תנועתם יום יום ועת עת כי לעולם יהיה שנוי כאשר פירש בעל ס"ו וכו' וכשמות ו' ב' כתב וז"ל ידענו כי השם ברא ג' עולמות שהזכרתי והעולם השפל יקבל כח מעולם החיכון וכו' ובעבור כי נשמת האדם גבוהה מן העולם האמצעי אם היתה הנפש חכמה והכירה מעשה השם שהם בלא

האדם ומקריו וכל הנמצא אתו כי תמצא אדם שיהיה חכם ומשכיל בכל דבר חכמה ולא תשיג ידו למטון ותמצא אחרים שוטים ורקים מכל דבר חכמה ומצליחים בכל עניניהם וכל זה במצות האל בכח הככבים וחזוקם.

שער שני אמר משאלה דע כי מפעלי הככבים כפי ענין האקלימים כי תמצא הככבים שהם טובים באקלים אחר והם ככבים רעים באקלים אחר ולכן יש לך לדעת ענין האקלימים כמו איקלים הכושים ז) שהוא חם בכל עת וכמו איקלים אמצעי ועל ידי אמצעי והניחה תאות העולם השפל והתבודדה לדבקה בשם הנכבד אם יש במערכת הככבים בעת ההריון רע שתבא עליו ביום ידוע השם שדבק בו יסבב סיבות להצילו מרעתו וכו' עכ"ל, ועיין היטב בספרי טטה מנשה אות ל"ז, ואני תמה מהרמב"ם שמכחיש לגמרי כל הענינים האלה ראה בפירוש המשניות ע"ז סרף ד' וז"ל עד כי הטובים החסידים מבני דתנו חושבים שהם דברים אמתיים וכו' כאמרם הכוכב הפלוני רע ונקשה וכוכב פלוני טוב ומצליח וכו' ועיין בספר הברית ח"א מאמר כוכבי השמים ובטאמר ט' חוג הארץ פט"ו כתב בני אדם הדרים באקלימים הקרים כלם סכלים וטפשים ויאמינו לכל דבר וכו' וע"ש, והאוויר אשר בא"י ממוצע בין החום והקור יותר מכל ג' החלקים אשר ע"כ אוירא דא"י טחכים בדרך כל דבר הממוצע והממוזג שהוא טוב ויפה לכל דבר באשר כתב הראב"ע שלא מצא חכם בארץ כוש יען האוויר שם חם ביותר ועיין באוצר נחמד מאמר א' בכוזרי.

ז) והרב בפירוש התורה במדבר י"ב א' כתב ובעבור חום השמש אין להם לכן כלל וכו', ובחיי דברים ג' כתב בשם ספרי מחקר כי פעם אחת שכח אחד מאנשי הדרום (הוא כוש) קערה של עץ מונחת בשמש בתקופת

האשקלאב"י שהוא קר בכל זמן וכשהיו הכוכבים מורים על

תמוז ולערב מצאה נתכת ונמסת כדונג הנמס בתוך אש, ובירושלמי שבת
 פרק י"ד תשעים ותשעה מתיים בשרב ר' חנינא על דהות שרי בצמרין
 דצינתה תמן הוה אמר תשעים ותשעה מתיים בצינת ואחר בידי שמים וחסיר
 ה' מטך כל חולי זו שריפה ע"כ, והוא לשון אחילו, אחותו אחילו
 גיטין דף ע'. ואגב מעורר פה בענין הלכה, הנה במדרש נשא פ' ט' וז"ל
 שאל מלך ערביים את ר"ע אני כושי ואשתי כושית וילדה בן לבן אהרגנה
 שונתה תחתי א"ל צורות ביתך שחורות או לבנות א"ל לבנות א"ל כשהיית
 מתעסק עמה נחנה עיניה בצורת הלבנות וילדה כיוצא בהן ואם תמה אתה
 בדבר לסוד מצאנו של יעקב אבינו שמן המקלות היו מתיחמות שנאמר
 ויחמו הצאן אל המקלות והודת מלך ערביים לר"ע וכו' עכ"ל, וכעין זה
 מצינו בגיטין נ"ח א' מתייתו בני ישראל ואסרו בכרעי דפורייהו ומשמשו
 וכו', ר' יוחנן הוי רגיל דהוה קא אויל וייתיב אשערי דטבילה וכו' ונהוי
 להו זרעא דשפירי בוותי ברכות כ' א' ועיין בכורות ס"ה ב' שחור לא
 ישא שחורה שמא יצא מהן טפוח, ועתה שאלה אני שואל אם יש לבעל
 חשד על אשתו כהנ"ל אם יש לתלות על צורות הלבנות הנמצאות בבית
 וכמו שהשיב ר"ע למלך ערביים או דחה אותו ר"ע בקנה, והנה כעין
 מעשה זה ממש מצינו במדרש רבה פרשה ויצא פרשה ע"ג וז"ל מעשה
 בכושי אחד שנשא לכושית אחת והוליד ממנו בן לבן תמס האב לבן
 וכו' לו אצל רבי א"ל שמא אינו בני א"ל היה לך מראות בתוך ביתך א"ל
 הין א"ל שחורות או לבנות א"ל לבנות א"ל מכאן היה לך בן לבן ע"כ.
 נראה שרבי השיב להכושי הלכה למעשה ומורין כן, וראה שם במרשה
 נשא אחר מעשה דמלך ערביים אמרו אף כאן רמו משה בתורה תחת
 אישך וכי נטמאת ויתן איש בך את שכבתו מבלעדי אישך לא על זו אנו

קור חוק באקלים הכושים תדין שיהיה האויר שלהם ממוסך וכשיהיה קור חוק באיקלים האסקלאבי ימותו אנשים מחווק הקור. ודע כי לדעת הככבים דבר חוק וקשה מהטוב שיוכל אדם לדעת מהם הכללים כמו תקופת השנה והקדרות ולדעת מה שיורו בכל אקלים. וכבר הראיתוך בכל זה בשאר ספרי ח) אך עתה אלמדך קצתם דרך קצרה.

שער שלישי אמר משאלה המולות הם שנים עשר ובכל מול שלשים מעלות ט) ובכל מעלה ששים ראשונים ובכל ראשון משביעין אותך בלבד אלא מה שפסית מבלעדי אישך ע"כ. גראה שע"מ דין הבן הזה אינו ממזר, אבל לענין סומה שהבעל מקפיד בכל ענין ואם יש רגלים לדבר כעין מעשה זו צ"ע אם ב"ד משקין סומה כזה. ודע שאמרו בירושלמי פ"ב ה"ו אין למדין מן ההגדות. אלא מן התלמוד.

ח) הרב ר' אברהם אבן עזרא כתב הרבה ספרים בענינים כאלה והמח טמונים באוצרות הספרים בכ"י, ובאקספרד ראיתי ו' ספרים מהראב"ע בכ"י אשר עדיין לא נדפסו. והרב חזקוני בספרו שה"ג מעיר שראה ספרים הרבה מהראב"ע ומי יתן והיה להוציאם לאור ויצא מזה טובה מכופלת כדי לחבין דברי הרב ז"ל בפירושו על תנ"כ.

ט) ראה בפירוש הרב דניאל ח' ובחקדמה לס"ג מר' שבתי דונולו הרומא ובספר אל פרגאני בחכמת התכונה כ"י בריטש מוזיאום וז"ל וכל מול נחלק לשלשים מעלות וכל מעלה לששים דקים וכל דק לס' שניים וכל שני לס' שלישים וכל שלישי לס' רביעים עכ"ל ועיין ברכות פרק אין עומדין י"ב מולות בראתי ברקיע ועל כל מול ומול בראתי שלשים חיל כו' ועל כל גסמרא וגסמרא תליתי בו שפ"ה אלמי רבוא כוכבים.

ס' שניים זכמו כן: עד אין סוף, ואלה שמותם מלה שור תאומים סרמן אריה בתולה מאונים עקרב קשת גדי דלי דגים. ומורים י) על אש ומים ועפר ואויר, ואכן ג' מהם מאש והם מלה אריה קשת. וג' מעפר והם שור בתולה גדי. וג' מאויר והם תאומים מאונים דלי. וג' ממים והם סרמן עקרב דגים. ודע כי המולות הזכרים יא) הם חמים והנקבות קרים והזכרים מיום והנקבות מלילה, ויש מהם מתהפכים וחוקים וממוסכים. ומלה וסרמן ומאונים וגדי מתהפכים כי בהם ישתנה הזמן והעת. ושור זאריה ועקרב ודלי חוקים כי בהם נתחזק כל זמן. ותאומים ובתולה וקשת ודגים ממוסכים כי בהם מתערב הזמן אלה הם תולדות המולות.

שער רביעי בתקופות השנים. אמר משאלה כשתרצה לדעת אם יהיה בעולם מטר או רוח תקן הצומח יב) בשעה שתכנס

י) והרב מדקדק בלשונו ואמר ומורים הוא לפי מה שכתב בפירוש התורה שמות ל"ג כ"א וז"ל ואל יעלה על לבך כי הארבעה תולדת הם בשמים ויש חום בשמש וקור בלבנה ובשבת חלילה חלילה כי הבריות העליונות נכבדות הן וכו' רק נקראו ככה בעבור המקבלים וכו' עכ"ל, ועיין בפירוש ס"י להרב ההכנס ר"י הישראלי.

יא) ר' שבת פירש ס"י פ"ג כתב שכל דבר שנברא לנהוג את העולם בין כוכבים ובין מולות ובין פירות ועשבים וזרעונים וכו' נבראו ככה זכר ונקבה כח זכר וכו'.

יב) ראה בפירוש ס"י לר' שבת בהקדמתו וז"ל ולמדנו מול הצומח וכו'

ספר למשאלה בקדרות

ח

השמש בטלה ותקן מקום שבעה המשרתים ודע השליש בצומחת
אם הוא ככב טוב יורה על טוב בעולם ואם רע יורה על רע
וכן תעשה בד' תקופות השנה, ואם יתחברו במולות המים
בתקופת השנה יורו על רוב מים ומטר, ואם יתחברו במולות
האש יורו על יוקר גדול ורעב כשביל חוזק החום והיובש, ואם
יתחברו במולות האויר יורו על רוח, ואם יהיו במולות העפר
שהם קרים יורו על קור וממסך החום, ודע כשהיו מאדים ושבת
שלימים בשנה ולא יהיו ככבים טובים מביטים אליהם יורו על
מלחמות והרג בעולם, ואם מאדים שליט ברביעית הקיץ והוא
בבית ככב חמה יורה על מטר ומות שיהיה בעולם, ודע כי
הרעב והתחלואים הם מסחכרת הככבים במולות האש דע
והבן.

שער חמישי בקדרות השמש והלכנה באמצעיתם, אמר
משאלה כשתהיה השמש והלבנה נקדרים צריך אתה לדעת אם
הם נקדרים כולם או מקצתם ולדעת הצומח מאמצעית הקדרות

ולמדנו לידע המולות והכוכבים המטיבים והמריעים וכו' עכ"ל, וכתב שם
וכל תכמתו (חכם בגדש) חיתה מסכמת עם ברייתא דשמואל וכו', והבתי
פ' ויצא כ"ט וז"ל ודע כי שבעה כוכבי לכת הללו השנים מהם טובים
ומועילים מאד והם צדק ונוגה, והשנים מהם מזיקים מאד והם שבתאי
ומאדים, והשנים מהם בעלי אורה והם חמה ולבנה, ונשאר כוכב שהוא
אמצעי מונג טוב עם הטובים, ודע עם הרעים עכ"ל, ועיין הפיוט ביוצר
ליום אחרון של פסח וז"ל טכס נלגל קבוע ומולות צומחים,

ולדעת הכנב השליט מהצומח מהצורה אם הוא רע יורה על רע ואם הוא טוב יורה על טוב. ודע כי קדרות הלבנה כשיהיה במזל קר יג) תורה על חוזק הקור, ובמזל המים על רוב מטר ויותר בימי הקור אך אם יהיה בימות הקיץ יהיה האויר טמוסק. ודע כי אם ככבים המזכים מביטים ללבנה ומקבלים אותה יורו על טוב.

שער ששי בהשתנות העתים בעבור תנועות הככבים. אמר משאלה כשתרצה לדעת דבר מעניני העולם דע אם הככבים הכבדים הם במזלות קרים או חמים יורו על חום בקיץ וממסך בחורף ואם קר בקרים יורו על קור בחורף וממסך בקיץ, ואם הככבים במזלות המים יורו על מטר ועל אויר רע עם רוב מטר בחורף וממסך האויר בקיץ נסה יד) כי זה יבוא על נכון עם ג"ה והמשרתים הכבדים הם שבת יט) צדק מאדים ויש חלק עם

יג) בכרכות ג"ה כסיל יש בו חמות גדול וכיטח יש בו צנה גדולה, וכב"ר פ' ז"ה עכסילו שהוא עושה במזל קשת, ועכסילו הוא כוכב כסיל והוא קבוע במזל קשת והוא חם מאד.

יד) בענינים האלה וכדומה לכד שהיה חרב חכם ובקי בחכמה זו נסח מעמים ושלש לידע אם נכון הדבר וכמו שמעיד על עצמו בפירוש התורה שמות ב' ב' וז"ל כי דבר מנוסה הוא לקדמונים וחמשה מעמים נסיתיו גם אני וכו' עכ"ל, ראה שם באיזה ענין הוא מדבר ותמצא נחת; ג"ה ר"ת גזרת השם.

טו) הרב בפירוש התורה שמות כ' י"ד כתב ואומרים כי שבת

ספר למשאלה בקדרות

אדה לשמש, ודע כי הככבים הנכדים יורו על יבשת ורעב לאקלימים אשר כנגדם וכשהם רחוקים מהאקלימים יורו על רוב ממר והככבים במולות צפוני הם כנגד האיקלים וקרובים וכשהם במולות דרומי הם רחוקים, ודע אם הככבים הנכדים מורחיים יורו על יבשת בקיץ וממסך בחורף, ואם היו מערביים יורו על ממר רב בחורף וממסך בקיץ.

שער שביעי בקדרות השמש והוראותיו, אמר משאלה דע כי קדרות השמש יורה על העתיד כפי גדל הקדרות כשיהיה נקדר רביעיתו ויותר ולדעת קדרות השמש הוא שתרע הצומח באמצעית הקדרות ומקום הכוכבים השלימים ברגע זה הקדרות אם הם רעים יורו על הרס ומיתת המלכים ונדיבים ואם טובים יורו על טוב ותיקון כל דבר, ודע אם קדרות השמש במלה יורה על מיתת מלכים וקצינם ויבשת ורעב וכמו כן במולות האש ובמולות

ומועדים הם כוכבים מויקים ומי שיחל מלאכה או ללכת בדרך באחד משניהם כשהם מושלים יבא לירי נזק על כן אמר (אטרו) קדמונו שניתן רשות לחבל בלילי רביעית ובלילי שבתות והנה לא תמצא בכל ימי השבוע לילה ויום זה אחר זה שימשלו אלה שני המויקים בהם רק ביום חוז ע"כ אין ראוי להתעסק בו בדברי העולם רק ביראת ד' לבדו עכ"ל, ובספרי טטה מגשה אות ל"ו כתבתי שם בשם הרב המחבר מספרו העבור וז"ל ע"כ יאכלו כל מחוק להיות שנתם מחוקה ואני אומר מתוקה שנת העובר את השם בכל רגע, אבל הקדמונים תקנו אלו הדברים לתפחיד את הרשעים שייראו מן השם ולא יוסיפו להרשיע עוד וישבו מדרכם, ועיין בחיי דברים י"ח.

ספר למשאלה בקדרות

המים על סטר שיעשה היוק רב. ודע אם הככבים הטובים מביטים מחסרים מן הרע ואם הרעים מביטים יוסיפו רע על רע. ודע אם השמש והלבנה הם במול אדם (טז) אילש ניקולדיב והם נקדרים יורו על רע חולי לילוד אם לא יביטו ככבים טובים.

שער שמיני בחבור הככבים וספעליהם. אמר משאלה מחברת הככבים יורה העתידות מן הכללים ושחביט אם יתחברו העליונים עם התחתונים כי הם יורו על טוב אם יהיו הטובים חזקים בצורת המחברת ואם יהיו הרעים חזקים יורו על רע. ודע כי אם הככבים הרעים יתחברו במולות יורו על רע כפי המול שאם יתחברו במולות המים יורו על סטר שיזיק וכמו כן במולות האחרים, אך אם יתחברו במולות הנקבות יורו תחלואים ומות בכל נפש נקבה וכמו כן בזכרים. ודע אם במחברת הככבים וקדרות המאורות כשיהיו במולות חזקים יורו על אורך הרע ושיהיה חזק ואם יהיו במולות מתהפכים יורו על קוצר הרע ובמולות הסמסכים יורו על אמצעית הרע וכמו כן תורה על טוב כפי חזק במולות.

(טז) הרב בפירושו עמוס ה' ח' וז"ל ויש סמוך לסדן תרמי כוכב גדול אדום יקרא זבלשון ישמעאל מהיל וכי' ובפירש סי' לר"י הישראלי קרא אותו והיל, ובחיי מ' אחרי י"ח בשם ר"ח זחל הוא שבתאי, ע"כ נראה לו שצ"ל בדברי הרב במול אדום, ומה שכתב איל"ש נקול די"ב לא ידעתי מה הוא, ואולי בלשון ערבי יקרא כן הכוכב הזה.

שער תשיעי בחבור הככבים העליונים, אמר משאלה כי הדברים הגדולים הם נקרים בשביל חבור הככבים העליונים וזה בעבור שאינם מהירים בתנועתם וכאשר יתחברו שלשת העליונים בגבול אחד או בפנים אחרים והשמש מביט בהם יורו על חורבן אומה יז) סיקטא"ם וממלכה ותנועתם ממקום למקום ודברים עתיקים יורו כפי סמסך כחם וכפי תולדת המזלות וזה החיבור הגדולה יורה על הקמת הנביאים וחזוים וחורבן האקלימים ויותר אם יביטו עליהם אחת מן התחתונים, ודע כי החוק בכולם הוא השליש והמורה אם הוא מן המזכים יורה על טוב ואם רע יורה על רע ובלכול, ודע אם הככבים האלה יתחברו בשלטונים יורו על טוב ובתקון העת ובמלחמות רבות ומראות ומופתים, ואם יתחברו בבית שנאתם יורו על רע וחורבן

יז) הרב בפירושו על התורה פ' דברים ד' י"ט וז"ל דבר מנוסה הוא כי יש לכל עם ועם ככב ידוע ומול וכן יש מול לכל עיר ועיר וכו' עכ"ל ובחיי פ' וילך ל"א וז"ל וכן אמרו בספרי החכמה המפוארה היא חכמת הכוכבים מול עקרב לארצות ישמעאל מול קשת לפרס מול גדי לפלשתים מול בתולה או מאזנים לאדום וכו' עכ"ל, ומד"ר שה"ש ח' אין הקב"ה פורע מאומה לסטה עד שמשפיל שריה מלמעלה ואית ליה חמשה קריין וכו' ועיין בתנחומא בשלח שחיו מחשבים את השעות באסטרונוגיא מה עשה משה וכו', ועוד בפרשה תשא מה עשה כנס כל אסטרונוגין שלו וכו' ועוד בפרשה ויקהל שאמרו לו אסטרונוגין שלו וכו', ועוד שם בפרשה שופטים אין דברי האיצטרונוגין מתקיימים בכם,

ספר למשאלה בקדרות

ויבשת ורעב אם אינם מוכים ואם יתחברו במולות האש יורו על יבשת ובמולות המים יורו על רוב מטר ובמולות האויר חזק הרוח גדולה ובמולות העפר קור חזק מאד. ואם יתחברו במולות זכרים יורו על חרבן נשמות זכרים וכמו כן במולות נקבות על הנקבות בנשמותם.

שער העשירי במחברת הגדולה. אמר משאלה כבר אמרתי כי הרברים הגדולים באים בשביל מחברת הגדולה להי' (?) מן הככבים העליונים ובמחברתם יש מהם שיורו על גודל העתידות כי מחברת צדק עם שבתי היא מחברת גדולה ויורה על עתידה גדולה והכרת העתידה שתסתכל שעת מחברתם והצומחת והככבים, ורע השליט בצורה אם הוא טוב יורה על טוב ותקון העתים ואם רע יורה על רע וחרבן ויבשת ורעב ומלחמה יח' ורע אם צדק חזק יותר משבתי יורה על טוב במחברת ואם שבתי חזק יורה על רע ויגון במחברתו. ומחברתם במולות האש והאויר יורה על יבשת ויוקר וחורבן בארצות הנורעים ורעב. ובמולות המים יורו על רוב מטר ומות אם יש להם שום מבט רע ואם יש להם מבט טוב יורו תיקון בכל דבר שיורו וחסרון רע.

יח' הרב בפירש יואל ג' ר' וז"ל השמש יהסך לחשך והירח לדם וכו'. יספר קדרות שיהיה לשמש בהתחברתה עם הירח והירח יקדר ויחיה אדום זה יחיה בהיוחו רחוק מראש התלי וזנבו קרב משש מעלות ולעולם הם אותות על מלחמות. והיה לאות כי ימותו עמים רבים עכ"ל, ועיין בספרו היקר ספר יסוד מורא שער י"ב;

ודע כי המחברת הגדולה אם היא באחת מהפאות ויותר אם הוא בחצי השמים יורו שיקום מלך או נביא בפאת אותו המול. ואם אותו המול ובעליו יש להם מבט טוב יורו על ניצוח ושולטנות שיהיה למלך שיקום. ואם אין להם מבט טוב יורו על מיתת אותו המלך.

שער עשתי עשר במחברת האמצעי. אמר משאלה מחברת האמצעי הוא מאדים עם שבתי ויורה על המלחמה והקטטה ואם השליט בצורה וחוק כוכב רע ואם כוכב טוב הוא השליט יורה על טוב ותקון דבר. ודע אם במחברת במזלות שהם על צורת אדם (ט) יורה על החלואים. ודע כי במחברת אם הוא כפיאה אחת מפאות השנה יורה על מלחמה וקטטה בין המלכים ותאריך זאת הקטטה עד זמן שיתחברו פעם אחרת. ובמזלות העפר יורה על חזק הקור ורוב השלגים. ודע אם הטובים מביטים יחסרו מן הרע ואם הרעים מביטים יוסיפו על הרע.

שער שנים עשר במחברת הקטנה. אמר משאלה מחברת הקטנה היא מן מאדים ומן צדק ויורו מטר ועננים ובלבול האויר ומלחמה וקטטה. ואם ככב טוב שליט על זה המחברת יורה על טוב ואם רע יורה על רע ודע אם מאדים וצדק יהיו בצומחת מן השנה נחברים או באחת מפאות השנה יורו על טלטול ונענוע וקטטה ממלכים אם אין הטובים מביטים. ודע אם

הטוב יתחברו על הרע תדין כפי החוק כי הוא המנצח :
 ואם רע יתחבר עם רע יורה על תוספת רע אם אין ככב טוב
 שליט על המחברת ואם טוב יורה על תוספת טוב. וחיים
 ושלוים יהיה לנו עם ישועת ממון כל) והנוף והנפש והבומח ביי'
 חסד יסובבנהו. תם ונשלם ת"ל

(ז) ראה בפירש הרב שמות כ"ג כ"ה.

(ח) ואולי צ"ל מוון הנוף והנפש ובלי ספק הוא הוספת המעתיק.
 ספר זה נזכר באוצר הספרים לבן יעקב ראה שם „חוקת השמים“
 והחכם ד"ר משה שטיינשניידער כתב הרבה על אודות הספר הזה.
 וספר זה נעתק מכתב יד ישן ע"י הרב ר' זואלף היידנהיים בשנת חמשת
 אלפים וחמש מאות ושבעים ושלוש לבריאת עולם לפי מניננו הנהוג ביום
 שני באחד עשר יום לחדש אלול.

משפט שבעה האקלימים

כלומר חלקים ר"ל חלקי היישוב.

נעתק מלשון הערב אל לשון הקודש

מהחכם ר' אברהם הלוי בר חסדאי

כתב יד בריטש מוזיאום Add. 14.763

האקלים הראשון רוחבו ט"ו מעלות וכ"ב חלקים ויומו ארוך י"ג שעות כשהיו לנו ימים ולילות שווים ראש האיקלים מצד אוריינטי אבוצינו ר"ל תהום ועומדים שם שערי הנהרות ששמש נגנו ועובר כאינדיאה ובאסיאה ובכל גבוליה ומצד אי אודו עד אי אמן ועומד באוצינו דאינדיאה, ובאותו האי עומדים י' עיירות ורבים ארצות מאאורינטי והולך עד ים אדום בחצי היום כמו אנטיוצא ארמיניא אליסנרריאה ופירסיאה, ואתו הים הולך בארץ ערב עד ארץ מצרים, ובארץ טיאופיאה ונהר נילו ואי מירואים ומה האי יקרא האיקלים הראשון מירואים ומושך בחצי היום עד חלקי אפריקא ועובר בנהר גרמאנטי והר אשטירוס ומדבר מלא חול וכל אותם חלקים איפרימירוס איפמירק בריאינציאה כך מאוצידינטי עד השמים.

האיקלים השני רוחבו כ"ג מעלות וי"ו חלקים ויומו ארוך י"ג שעות ומתחיל מאורינטי ומאי קושטן ועובר בארסייא ובכל גבוליה וככמה חלקים מפירסיאה נגד סיטינטיאויני ובהר סיני ונגד חצי היום במדבר הגדול ותופס סדום ועמורה אליסנררי' וארץ מצרים ונזוי ליביאה וחלק התחתון מארץ מצרים ומושט בטריפולי עד למריסיא והולך מאוצידינטי עד השמים.

האיקלים השלישי רוחבו ל' מעלות וכ"ב חלקים ויומו ארוך י"ד שעות ומתחיל אבוצינו דאורינטי מהר תקוע והולך באנטיוצא ובכל גבוליה והולך עד נהר פישון וכושיאה ואלבניאה וחלק מסופוטניאה ונגרורס הנקרא דמשק ועובר בים מת וחלק ליביאה צירינסי וכך בגבול חלק שארוך מאד לומר נשלם עד לוצינו שטוח מאוצידינטי.

האיקלים הרביעי רוחבו ל"ו מעלות וט' חלקים ויומו ארוך י"ד שעות ומתחיל מאאורינטי ועובר בנהר קאקסון וחלק חלק מסופוטניאה עם

ספר משפט שבעה האקלימים

האיקלים השלישי ועם חמישית אקלים חולק קפאדוציאה ועובר בנהר יורדנו ובגליל ובירושלים^ס ובכל גבוליה וכך מאוצידינטי פושט וחולק ציראנין עם האקלים השלישי ותולך עד האלטים הגדול וחולק מינוריאן וטיינטניאה ובכל גבוליה ונשלם עד לוצינו דאוצידינטי.

האיקלים החמישי רוחבו מ"א מעלות וס"ו חלקים ויומו ארוך ט"ו שעות ומתחיל מאוריינטי והולך בים כספיו ותופש מקצת סיריקיאה וחולק קומיניאה מאקלים השישי והולך בהרי ציראנין וחולק הגליל עם האקלים הרביעי והולך בגראטא גראנה ותופס סמריאה עם הרכרמל ויבוא בים שהוא בחצי הארץ עד איסרדיניא ובקרטייני וחולק מומידיאה ופושט בטיינטניאה ובאי הים שהוא בחצי הארץ עד לוצינו דאוצידינטי.

האקלים השישי רוחבו ס"ה מעלות ונ"א חלקים ויומו ארוך ט"ו שעות ומתחיל מאוריינטי מים כספיו וחולק קומיניאה עם האקלים החמישי ותופש מלצידוניאה וכל גבוליה ואי הים הגדול ועובר בים שהוא בחצי הארץ וחולק ארקדיאה עם אקלים השביעי ותופש סירנו (סלירס) ונאפולי ורומניאה ורומא האחרת הגדולה ופושט באיטליאה וירמיניאה וחולק עם האקלים השביעי צרפת הגדול וכן בכל מדינת מאוצידינטי ותופש כל ספרד ובליוס דילוצינו נשלם.

האקלים השביעי רוחבו ס"ח מעלות וכ"ב חלקים ויומו ארוך י"ו שעות ומתחיל מאוריינטי והולך נגד סיטונטריאוני ותופש טראציאה ובשדות אירמינאה ותולך בים פונדיקו ובים יאו ותופס המדינה הגדולה מקוסטנטינופולי וכל גבוליה ובחצי היום חולק ארקדיאה ותופש כל טיטליאה ונגד סיטונטריאוני דאציאה וגויי ברבריה וחלק עם האקלים השישי צרפת ובירפניא ותופש גליאה ואינגליטירא. ואיסקוציאה ופושט באוצידינטי עד ס' יקובו דיגליציאה. ה' מנת חלקי וכוסו.

זה מצאתי בסוף ספר התפוח אשר נעתק מלשון הערב אל לשון הקודש מאברהם הלוי בר חסדאי. ובלי ספק נעתק גם כ"ו זה מהנ"ל

(^ס הכתיב שמות כתב שא"י האקלים השביעי שהוא אמצע הישוב ואע"פ שחבלי המחקר שמדרו האקלימים כתבו בקצת חבוריהם שא"י באקלים הרביעי כיון שהארץ היא הנקודה ויש ג' אקלימים מכאן וג' אקלימים מכאן הנה היא רביעית לכל ג' וג' והיא אמצעית ותא שביעית ועיין בספרי מטה מנשה אות ב'.